

SLOVENSKI

Poročevalec

1958 in tiska. Glasilo podreja Slovenski poročevalec - Direktor: Rudi Janžura. Glavni in odgovorni urednik: Sergej Vošnjak. - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1, telefon 23-522 do 23-525. - Uprava: Ljubljana, Tomšičeva ulica št. 1-11, telefon 3-522 do 23-526. - Oglasi: oddelček Ljubljana, Titova cesta 1, telefon 21-895. Za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832. - Poštni predal št. 4. - Ziro račun pri Komunalni banki Ljubljana številka 400-704/1-367. - Mesečna naročnina 220 din.

NASE CESTITKE OB DNEVU VSTAJE VSEM DELOVNIM LJUDM BORBENI POZDRAV JUNKOM TOMŠIČEVE, ČANKARJEVE ŠERČERJEVE IN GUBČEVE BRIGADE, KI SE BOSTE ZBRALI JUTRI V JELENOVEM ŽLEBU!

SLOVENSKI POROČEVALEC

DAN SVOBODE

Narodi in države imajo v svoji zgodovini obdobja in mejnike, ki so usodno, življenjsko ziti z njihovim obstojem. Ta obdobja datirajo ponekod iz oddaljenejših, drugod iz bližnjih preteklosti. Povezovalni simbolizirajo te mejnike dnevi, kateri slavi kot narodne ali državne praznike. Vendar bi bilo težko trditi, da je zunanja oblika - edina skupna značilnost teh slavij. So še druge: tudi vsebinske. Ni na primer znan primer, da bi katerikoli narod slavil čase, ko je izgubil svojo svobodo, neodvisnost. Nasprotno. Začetek lastnega polnega življenja, obdobje svobode, je postajal simbol in praznik narodov ali držav. Zato je možno z vso upravičenostjo zapisati, da so narodni in državni prazniki predvsem slavja svobode, ki so jo dosegli eni prej, drugi pozneje, tretji pa še sploh ne. Zato so ti poslednji žal tudi oropani svojega praznika.

Dan svobode slovenskega naroda simbolizira dvaindvajseti julij. V njem so prepletene in zlate vse zlatne prvine, vsi napori in vzponi našega človeka - od kmečkega punčarja, preko Prešerna, Levstika, Čankarja, železničarja na Zaloški cesti, jeseniškega kornarja, trboveljskega rudarja, španskega borca, komunista v Mitrovici, Bilečih, pa vse do junakega partizana - ki je bil slaven, vsak po svoje za enim samim ciljem: svobodo svojega naroda. Ker pa je prav partizanski strel, izstreljen kot bučnica v juliju 1941, pripeljal do zmagovitega cilja, je bil izbran 22. julij za naš dan svobode.

Cas, ki nas loči od dvaindvajsetega julija tistega leta je močno oplemenitil vsebino našega narodnega praznika. To vsebino bi bilo zelo težko ločiti od prvega partizanskega strela. Saj je z njim najmočnejša povezana na primer rast ljudske oblasti, od uzičnega narodno-osvobodilnega odbora in odborov Osvobodilne fronte do današnjih komun; ali pa začetek in dosežki, ki so jih prinesle delavski sveti in vse druge oblike neposrednih prizadevanj za napredek, koristi in potrebe svobodnih državljanskih. Tudi ne bi bilo pravilno ločiti julijskega strela svobode od nemaloštevilnih prizadevanj, katere smo uspešno prestali tako v čuvanju svoje neodvisnosti na državnih mejah, kot v obrambi pravice hoditi po poti, ki more edina zagotoviti bogatejšo sedanjost in prihodnost. Skratka, naš dan svobode povezuje celotno našo družbeno, politično, material-

no in intelektualno preobrazbo, ki se ni začela in ne konča enega samega dne, čeprav je bilo določeno obdobje odločilno. Zato je in ostaja 22. julij praznik vseh, ki so v to stavbo preobrazbe vlagali svoje prispevke v časih Gubca in kdajkoli pozneje, danes in jutri in pojutrišnjem prav tako. Vsa generacija se tako spriči k aktivni sodelovanju pri podpiranju Ustanovne listine OZN za zaščito mira na Srednjem vzhodu in na svetu.

Dnevi letošnjega slavja nesečno sovpadajo s splošno zaskrbljenostjo, ki jo vsiljujejo občalovanja vredni dogodki zadnjih tednov na Bliznjem in Srednjem vzhodu. Ne gre prezirati, da krijejo ti dogodki in tisto, kar bi lahko povzročili, nevarnost nove katastrofe, če ne bo pravočasno zmagala razsodnost, če bodo nagomi in brutalnost sile močnejši od priznanih pravic vsakega naroda, da sam odloča o sebi in svojih miroljubnih odnosih z drugimi. Civilizirani človek dvajsetega stoletja bi se mordal razumel uporabo sile, da se pomaga osebnosti nesvobodnega naroda, pa čeprav tudi to morda samo v izjemnih primerih. Ne bi se dovolil in opravičilo, da bi se dosežki duha in materialnega napredka zlorabljali za ropanje dosežene svobode ali pa za preprečevanje, da ljudstvo na tem ali onem vzpostavi svojo manjšo ali samo navidezno stopnjo svobode spreminja v resničnejšo.

Razumljivo je, da slovenski, kot drugi jugoslovanski narodi, ki smo se skozi toliko preprek in žrtv vrebili in prebili do lastnega življenja, s prezirom obojoma vsak političen, gospodarski ali celo obojen pritisk proti komurkoli. Se bolj dvigamo svoj glas, ko se pojavljajo na obzorju nova podjarmljenja. Taka naša pojmovanja in praksa nas je postavila v mednarodni areni na čelo s tistimi, ki se neustrašno zavzemajo za sodelovanje, miroljubno reševanje vseh sporov, za spoštovanje neodvisnosti vsake države, za pravico vsakega nesvobodnega, da se osvobodi. Ta fronta svobode bo stala vedno na drugi strani reke, kot so tisti, o katerih bo zgodovina zapisala, da so v vročini boleznih uporabljali tako močne kinine kot so vojni avioni, križarke, tanki in podobno.

Naš narodni praznik nas opozarja, naj ne štedimo tudi vnaprejši nobenih naporov, da bi narodi izšli iz sedanjega nevarnosti, obogateni z novimi izkušnjami, ne pa da bi jih zadela največja nesreča.

Možna so pričakovanja in možnosti, da bo sedanja nevarnost minila in se bo svet oddahnil ter v miru užival sadove svoje dobe. Prizadevanja ki so v toku, to napovedujejo. Naša domovina ta prizadevanja ne samo podpira, marveč je med njihovimi nosilci. In tudi to dejstvo nas lahko navdaja z željami za vse najboljše. Pa z željami za srečno praznovanje letošnjega dneva vstaje in svobode.

VREME

Slabe frontalne mase so zajele Alpe, vendar bodo brez večjega vpliva prešle naše kraje. Nad Zahodno Evropo se ponovno gradi področje visokega zračnega pritiska. Napoved za ponedeljek, 21. julija. Pretežno sončno vreme. Temperature ponoči med 9 in 14 stopinj C. v Priljublju 29 stopinj C. jutranje dnevanje med 28 in 29 stopinj C. Celotna.

SESTANEK MED PREDSEDNIKOM NASERJEM IN PREDSTAVNIKOM IRASKE REPUBLIKE AREFOM

Sporazum med Irakom in ZAR

Obe državi sta se sporazumeli o tesnem sodelovanju v okviru Arabske lige in na mednarodnem področju - Združeno bosta ukrepali proti vsakemu napadu na eno od njiju ali pa na obe državi - Predsednik Naser je po podpisu sporazuma izjavil: »Branili bomo svojo svobodo in svojo neodvisnost«.

DAMASK, 20. jul. (AFP). Predsednik Združene arabske republike Gamal Abdel Naser in podpredsednik sveta iranske republike general Abdel Salam Aref sta podpisala sporazum, ki se glasi:

1. Obe državi potrjujeta spoštovanje vseh sporazumov in mednarodnih obveznosti, ki ju vežejo, v prvi vrsti pa pakt Arabske lige in pakt mednarodne kolektivne varnosti.

2. Obe državi potrjujeta izjavo njunih vlad, po kateri se smatra povezani v sedanjem mednarodnem položaju in da ukrepa kot ena država v primeru agresije proti eni ali proti obojem državam. Obe državi sta se sporazumeli, da v tem smislu ukrepanja nujne praktične ukrepe, ki so potrebni.

3. Obe državi sta se sporazumeli za tesno sodelovanje na mednarodnem področju, da bi ohranili njune interese ter za aktivno sodelovanje pri podpiranju Ustanovne listine OZN za zaščito mira na Srednjem vzhodu in na svetu.

4. Obe državi sta se sporazumeli, da podvzamata nujne ukrepe za ohranitev sodelovanja na gospodarskem in kulturnem področju.

5. Obe državi sta sklenili, da se bosta stalno posvetovali o vseh problemih skupnega interesa.

Kakor poroča kairski radio, je predsednik Združene arabske republike Gamal Abdel Naser v govoru, ki ga je imel v Damasku po podpisu sporazuma med ZAR in Irakom med drugim dejal:

»Branili bomo svojo deželo in branili bomo svojo svobodo in svojo neodvisnost. Branili bomo to zmagajo, ki je bila izvojevana

po trpkem obdobju. Branili bomo svojo zemljo do zadnje kaplje krvi, hkrati pa bomo storili vse, kar je v naši moči za mir.«

»Če bi prišlo do vojne na Srednjem vzhodu - je nadaljeval predsednik Naser - imperializem ne bo mogel ohraniti svojih interesov s pomočjo agresije.

Mi verujemo v mir, mir za nas in mir za svet, toda v tej naši veri v mir ne bomo nikoli dovolili kateri koli državi, da bi napadla naše meje, ali da bi napadla meje kake arabske dežele, ki je naša bratska dežela in svobodna arabska de-

žela. To je logika svobodnih ljudi in mi želimo, da bi to doumele države vsega sveta, kajti čes logike imperializma je minil, minila je doba izdajalcev, minila je doba agentov, na tem področju sveta ni več prostora za izdajalce. Je zaključil svoj govor predsednik Naser.

Pred predsednikom Naserjem je govoril podpredsednik vlade iranske republike polkovnik Abdel Salam Aref, ki je poudaril, da sta republika Irak in ZAR sklenili potrditi obljubo in pogodbe, ki vežejo obe deželi, v prvi vrsti pa ustanovno listino Arabske lige in pakt o kolektivni varnosti arabskih držav. Dejal je tudi, da sta delegaciji obeh vlad na sestanku v Damasku sklenili, da »kot ena država stojita na braniku proti vsaki

agresiji proti njima ali proti kateri koli od njiju in v tem cilju podvzamata vse potrebne učinkovite ukrepe«. Vladi republike Iraka in ZAR sta se sporazumeli tudi glede »popolnega sodelovanja na mednarodnem področju za zaščito pravic obeh držav«.

Polkovnik Aref je ob zaključku dejal, da je Irak sedaj sestavni del arabske enotnosti. »Iraska revolucija je popolnoma uspešna. Ta revolucija je bila podobna revoluciji v ZAR, naši cilji pa so isti - je zaključil polkovnik Aref.

Po enodnevnem bivanju v Damasku je podpredsednik nove iranske vlade Abdel Salam Aref s tremi člani republikanske vlade odpotoval nazaj v Bagdad.

Japonska resolucija

New York, 20. jul. (Reuter.) Japonska je danes objavila besedilo svoje kompromisne resolucije o Srednjem vzhodu, ki bo v ponedeljek uradno predložena Varnostnemu svetu OZN. Resolucija je bila objavljena po dvehurnih posvetovanjih stalnega japonskega predstavnika v OZN dr. Macudalere z generalnim sekretarjem Hammarskjöldom in drugimi diplomati.

Japonska s to resolucijo predlaga, naj Varnostni svet pozove opazovalno skupino OZN v Libanonu, da še nadalje opravlja svojo dejavnost z resolucijo Varnostnega sveta od 11. junija 1958. Poleg tega Japonska predlaga, da se od generalnega sekretarja zahteva ukrepe, za katere misli, da so poleg dosedanjih v sedanjem položaju potrebni za izpolnitev splošnih ciljev, postavljenih v resoluciji Varnostnega sveta, in ki bodo v skladu z Ustanovno listino OZN omogočili zavarovanje nedotakljivosti in politične neodvisnosti Libanona ter omogočili umik ameriških sil iz te dežele.

PRVI ZAHODNI ODMEVI NA PREDLOG HRUŠČEVA ZA SESTANEK SEFOV DRŽAV

Premalo časa za priprave

V ameriškem zunanjem ministertvu izjavljajo, da bodo predlog hitro proučili, izgovarjajo pa se na razpravo v Varnostnem svetu - V Londonu čakajo na vrnitev Lloydja - Gaitskella pa je izjavil, da predlog predstavlja priložnost za preprečitev vojne

MOSKVA, 20. jul. (TASS). Stalni predstavnik ZSSR v Združenih narodih Arkadije Sobolev je poslal generalnemu sekretarju OZN Dagju Hammarskjöldu prepis pisma, ki jih je predsednik Hruščev poslal predsednikom štirih držav. V spremnem pismu Sobolevu je rečeno, da »sovjetska vlada upa, da bo Hammarskjöld kot generalni sekretar OZN podprl predlog o skiciranju konference najvišjih predstavnikov 22. julija v Ženevi in da bo na tej konferenci sodeloval. Sobolev je prav tako predlagal, naj bi pisma Hruščeva, kot dokument OZN, dostavili vsem članom OZN.

Po prvih informacijah svetovnih časopisnih agencij je predlog sovjetskega ministrskega predstavnika Hruščeva, naj bi se v torek sestali v Ženevi predsedniki ZSSR,

ZDA, Velike Britanije, Francije, Indije in generalni sekretar OZN Hammarskjöld, naletel na veliko zanimanje v krogih svetovne organizacije.

Ameriški State Department je sporočil, da bodo sovjetski predlog »hitro proučili«, kakor hitro bo uradni dokument prispel v Washington. State Department poudarja, da je vprašanje neodvisnosti Libanona predloženo Združenim narodom, kakor tudi, da ZDA upajo, da bo sovjetska delegacija sodelovala, ko se bo o tem vprašanju v ponedeljek nadaljevala razprava v Varnostnem svetu. V Washingtonu pa vendar mislijo, da ni verjetno, da bi predsednik Eisenhower in njegov zunanji minister Dulles privolila, da bi prišla na konferenco v tako kratkem roku in brez vsakršnih priprav.

Uradni britanski krogi odklanjajo vsak komentar, uradni opazovalci v Londonu pa ugotavljajo, da oster napad na Macmillanovo politiko do Jordanije in Libanona daje malo upanja, da bi na ženevski konferenci prišlo do sporazuma. V vsakem primeru pa dokončnega angleškega stališča ni mogoče pričakovati, dokler se ne vrne iz Washingtona zunanji minister Fejsal, ki tamkaj še vedno razpravlja z državnim sekretarjem Dullesom.

Neposredno reagiranje obveščenih krogov v Londonu pa kaže, da v britanski prestolnici ne verujejo v verjetnost ženevskega sestanka že

v torek. Ze same administrativne priprave bi zahtevale več časa.

Po drugi strani pa so zahodne države v dokaj neugodnem položaju zaradi intervencije na Srednjem vzhodu in bi bilo v sedanjih situaciji zanje zelo težko odkloniti za sestanek na najvišji ravni. Idejo o takem sestanku sprejema doberšen del javnosti in zahodnih državah in sam predsednik britanske vlade je pred nekaj dnevi izrazil svojo nepriljubljenost, da sodeluje na takšnem sestanku.

Kar pa zadeva britansko laburistično opozicijo, pa je Gaitskell izrazil danes upanje, da bo predsednik Macmillan sprejel predlog sovjetskega predstavnika Hruščeva. Gaitskell je dejal, »da ta predlog predstavlja priložnost preprečiti vojno in poskusiti vzpostaviti stabilnost na Srednjem vzhodu«.

Tudi v Parizu še ni nobene uradne odmeva na sovjetski predlog, ker premier de Gaulle, ki je na počitnicah v Colombeyu, še proučuje sovjetsko noto in razpravlja s francoskim zunanjim ministrom.

Predsednik švedske vlade Tage Erlander je dejal, da v tem resnem trenutku ne gre odklanjati sovjetske predloge. Po njegovem mnenju je element velike vrednosti, ker se Sovjetska zveza zavzema za tesen kontakt z Združenimi narodi, kar se vidi po njihovem povabilu, naj bi tudi Hammarskjöld sodeloval na razgovorih v Ženevi.

Švicarska vlada je odgovorila na sovjetski predlog in izrazila svojo pripravljenost, da bi bila predložena konferenca na švicarskem ozemlju.

Nehru se je odzval

New Delhi, 20. julija (Reuter.) Premier Nehru je sprejel vabilo predsednika Hruščeva za sodelovanje na konferenci petrice. V odgovoru Hruščeva Nehru dodaja, da je pripravljen »aviti svoje usluge stvari miru.

Sestanke NATO

Pariz, 20. jul. (Reuter.) V krogih, ki so blizu organizacije atlantskega pakta v Parizu pričakujejo, da se bo sestel stalni svet atlantskega pakta. Na tem sestanku naj bi proučili stališče, Zahoda do sovjetskega predloga o ženevski konferenci.

V Londonu so zelo zaskrbljeni zaradi neugodne reakcije nekaterih držav članice NATO na anglo-ameriško intervencijo v Libanonu in Jordaniji. Neoglasje do anglo-ameriške politike je najprej izrazilah nabadonemška vlada, njej se je pridružil Italija, to pa opozorila Grčija, Skandinavski države in de Gaullovo vlad.

Izkrcevanje se nadaljuje

Saudova Arabija obsoja intervencijo v Libanonu in Jordaniji - Deset tisoč ameriških vojakov v Libanonu

BEJRUT, 20. jul. (AFP). - V zadnjih 24 urah je bil prepeljan nov kontingent 1400 ameriških vojakov z oporišča v Adani v Libanon. Ameriško poveljstvo sporoča, da bodo v Libanon prispele še nove enote, ki bodo izkrcane jutri. Računajo, da bo v Libanon skupno pripeljanih 10.000 ameriških vojakov. Vse ameriške kopenske sile, ki so doslej prišle v Libanon, so iz ameriških oporišč v Zahodni Nemčiji.

Posebni odposlanec predsednika Eisenhowerja v Libanonu Murphy je danes nadaljeval razgovore z libanonskimi osebnostmi. Bejrutski list »Daily Star« je vprašal opozicijskega voditelja Saaba Salama, če je možno, da bi se Murphy sestel tudi z njim.

Saab Salem je odgovoril, da bi bil Murphy priščno sprejet, če bi prišel pred ameriškim izkrcanjem, sedaj »pa nimamo ničesar povedati«.

Vlada Saudove Arabije je obvestila vlado ZDA, da ne odobrava ameriške intervencije v Libanonu. Podobno ob-

vestilo ni bilo poslano Veliki Britaniji, ker so bili diplomatski odnosi z njo že prej prekinjeni.

Po vesteh iz Riada pa je tamkaj poseben odposlanec jordanskega kralja Huseina, ki skuša vplivati na premiera Fejsala in kralja Sauda, da bi spremenila sklep o prepo-veditvi poletov ameriških letal čez Saudovo Arabijo. Emir Fejsal je izjavil, da bi dovoljenje ameriškim letalom pomenilo podpiranje anglo-ameriške intervencije na Srednjem vzhodu.

V spreletu časa ostaja veliko pozabljenosti in vendar, ki nespremenjene ohranjajo svojo živo podobo. Mednje spada mladost, zvezana s svojo prešernostjo in idealizmom. Sposobej mladost, ki jo izraža naš čas, in katere simbolčni izraz je 22. julij, dan vstaje. (Foto: Agnec)

POLOŽAJ V IRAKU

Mali upor v Londonu

Vojaško osebje iraškega veleposlaništva izrazilo zvestobo republikanski vladi — Obvestilo Washingtonu o izstopu Iraka iz Arabske unije — Indija bo priznala novo vlado

LONDON, 20. jul. (Tanjug). Vojaško osebje iraškega veleposlaništva v Londonu je sporočilo, da je zvesto iraški republikanski vladi v Bagdadu. Na tiskovni konferenci, ki je bila danes na iraškem veleposlaništvu, je vojaški ataše veleposlaništva polkovnik Sadik Hadž Ali izjavil, da iraški oficirji, ki so v Veliki Britaniji službeno ali pa v šolah, ne bodo ubogali ukazov veleposlanskega, ki je trenutno v Italiji, če bodo v nasprotju z željami vlade v Bagdadu.

Polkovnik Ali je poleg tega povedal, da ima republikanska vlada položaj v Iraku popolnoma v rokah in da je sporočila, da bo spoštovala vse mednarodne sporazume in mednarodno pravo. Nafta je pod zaščito vlade, naftovodi obratujejo nemoteno in vlada namerava takšen položaj ohraniti tudi v bodoče.

«Nova vlada,» je rekel polkovnik Ali, «je razglasila prijateljsko do vseh narodov sveta in bo spoštovala vse odločitve organizacije Združenih narodov. Irak namerava okrepiti odnoša-

je z vsemi sosednimi državami, zlasti pa z arabskimi državami, od katerih jih je zadnja leta denil umetni prepad,» je končal polkovnik Ali.

V Amanu so uradno sporočili, da se je Jordanija odločila prekiniti diplomatske odnose z ZAR. V notih, ki so jo poslali veleposlaništvu v Jordaniji je rečeno, da se je Jordanija odločila za to, ker je ZAR priznala iraško republikansko vlado.

Veleposlaništvo iraške republike v Washingtonu je sporočilo ministrstvu za zunanje zadeve ZDA, da se je Irak umaknil iz arabske unije.

Poročilo bagdadskega radija se je iraška vlada odločila, da bo omejila uvoz iz držav, ki pripadajo tako imenovaniemu šerlinskemu področju. Za uvoz iz držav šerlinskega področja bodo potrebna posebna dovoljenja.

Predstavnik indijske vlade je izjavil, da bo Indija takoj priznala vlado Iraka, če jo bo kdo hotel nasilno zvržiti. Dodal je, da Indija doslej ni uradno priznala nove iraške vlade zato, ker tega od nje še niso formalno zahtevali.

Ukrepi iraške vlade so vzbudili v ameriškem Kongresu upanje, da bodo vendarle našli podlago za rešitev krize na Srednjem vzhodu. Opozorjajo na uradne izjave iz Bagdada, da bo nova vlada spoštovala petrolejske sporazume in pomagala evakuirati ameriške državljane, demokratični senator Mansfield izjavil, da ne bi smeli podcenjevati teh ukrepov iraške vlade.

«Morda lahko najdemo podlago za razumevanje in za sporazum, v vsakem sporazumu pa bomo morali sprejeti duh nacionalizma, ki se je pojavil na Srednjem vzhodu, je zaključil senator.

Posredna obsodba

Atene, 20. jul. (Tanjug). Po številnih zahtevah, naj pove svoje mnenje o dogodkih na Srednjem vzhodu in predlaga svoje stališče v zvezi z vojaško akcijo ZDA in Velike Britanije v Jordaniji in Libanonu, je predstavnik grške vlade izjavil, da je stališče Karamanlisovega kabineta pogojeno z obveznostmi, ki jih Grčija do ZDA in z njenimi odnosi z arabskimi državami.

«Grčija bo izpolnila svoje obveznosti, ki ji jih narekuje njena zveza z ZDA, vendar samo do trenutka, dokler odnosi ZDA do arabskih držav ne postanejo sovražni,» je izjavil predstavnik vlade, ki je tudi poudaril, da so med Grčijo in arabskimi državami zelo prijateljske zveze.

Ta vladna izjava je naletela na ugodno reagiranje v atenskih političnih krogih, ki menijo, da je vlada z objavo svojega stališča pozitivno prispevala k pomirjevanju sedanjega položaja na Srednjem vzhodu. Formulacija, ki jo je uporabil vladni predstavnik, po mnenju teh krogov, opozarja vlado ZDA, da Grčija ni pripravljena podpreti tiste akcije Washingtona na Srednjem vzhodu, ki bi pomenila nadaljnje vmešavanje v notranje zadeve teh držav. Se več, dodajajo celo, da ta izjava na posreden način obsodba dosedanjega akcije ZDA na Srednjem vzhodu.

Vladni krogi in tisk zelo ugodno ocenjujejo aktivnost skupine držav, ki so z naglimi političnimi akcijami vplivale na pomiritev položaja. Vladni list «Katerini» poudarja, da so v tej akciji med drugimi največ prispevali Indija, Jugoslavija, Zahodna Nemčija, Japonska, Italija in Grčija. Ta list tudi meni, da bi morale vse te države, predvsem pa Sovjetska zveza in ZDA pokazati umirjenost in da bi morale naslednji teden, ko je pričakovati številne akcije, katerih namen je preprečiti razširitev spopada, trezno presojeti položaj.

ATOMSKA KONFERenca V ZENEVI

Nemoteno delo

Strokovnjaki izjavljajo, da zaosiritev mednarodnega položaja ne vpliva na njihovo delo

ZENEVA, 20. jul. (Tanjug). Atomski strokovnjaki Vzhoda in Zahoda so imeli doslej 15 sestankov za zaprtimi vrati in se pripravljajo, da bodo v ponedeljek nadaljevali razpravljanje. O svojem delu ne morejo dati nobenih določljivih obvestil. Včeraj so začeli proučevati četrto metodo za odkrivanje jedrskih eksplozij in to je sprožilo nova ugotovila o tem, kdaj in kako se bo končalo njihovo delo.

Doslej so dosegli soglasje samo o akustični metodi, vsklajajo pa zaključke glede uporabe metode zbiranja radioaktivnih odpadkov, seizmografska in elektromagnetska metoda pa sta še v proučevanju. Dejstvo, da je konferenca sestavljena skupino, kateri je zaupala da izdela spis spletkov o drugi metodi, tolmačijo z željo, da se pospeši delo konference.

Kolikor je zunanja moč ugotoviti, najnovejšo poslabšanje položaja doslej ni bistveno vplivalo na delo znanstvenikov. V tem smislu so značilni nekateri otenki izjav, ki jih posamezniki dajejo po sestankih, pri čemer poudarjajo, da se morajo oni ukvarjati s tehničnimi in ne s političnimi vprašanji in da se konference razvija normalno. Tak potoke konference v nekaterih krogih tolmačijo kot močan znak, da velike sile niso pripravljene na skrajno zaostrite svojih odnosov.

K uspehu našega ustnega časopisa pri brigadirjih v Korentiki in Trebnjem sta mnogo pripomogla tudi Helena Kordaš in Marjan Kralj, igralca v Vibi nem. umetniškemu filmu »Kala«. Čeprav gost sta rade volje sprejela kup dolžnosti, Marjan Kralj je postal naš napovedovalec, Helena Kordaš pa je izpolnila odmore z živahnimi pogovori z brigadirji. (Foto: Agnif)

»Poročevalec« pri brigadirjih

Ljubljana, 20. julija. Včeraj so novinarji našega uredništva privredili brigadirjem na avtomobilski cesti bratstva in enotnosti tri ustne časopise, dva v mladinskem naselju v Korentiki in enega zvečer v mladinskem naselju v Trebnjem.

Pri vseh treh prireditvah so razen naših novinarjev sodelovali tudi gostje. Od igralcev novega slovenskega filma »Kala« so nastopili na našem ustnem časopisu Helena Kordaš, Stevo Žigon, član jugoslovanskega dramskega gledališča in Marjan

Kralj. Zlasti Kordaševa je bila deležna toplih pozdravov, Stevo Žigon pa so brigadirji kar sami postavljali vprašanja.

V »športni rubriki« ustnega časopisa je sodeloval Miro Cerar, ki je na tekmovalcu v Moskvi dobil bronasto medaljo. Brigadirji, med katerimi je mnogo športnikov, so ga navdušeno pozdravljali in z zanimanjem poslušali njegovo pripovedovanje o poti do uspeha in o tekmovalcu v Moskvi.

»Sporočevalec« v radijski oddaji »vse o jazzu«, Stanko Ivanec pa je komentiral nekaj plošč z jazz skladbami.

Ustni časopis sta poživila tudi trlo ljudske milice in tenorist Rajko Koritnik.

Pri pripravah za ustni časopis smo želeli predvsem, da povemo graditeljem avtomobilske ceste nekaj o najnovejših dogodkih v svetu in pri nas ter jim nudimo urico kulturnega razvedrila.

Želja novinarjev našega lista se je lepo povežala s požrtvovalno pripravljenostjo zastopnikov filma, športa in ljudske milice, da obiščejo mlade graditelje avtomobilske ceste, zaradi česar se jim naša redakcija za sodelovanje iskreno zahvaljuje.

Premiera »KALE« v Novem mestu

V kinematografu Krka v Novem mestu je bila v soboto zvečer slavnostna premiera novega slovenskega umetniškega filma Kala, ki ga je kot svojo prvo celovečerno storitev izdelalo podjetje Viba-film iz Ljubljane. Predstave v nabit polni dvorani so se udeležili poleg najvišjih zastopnikov krajevnih oblasti, JLA in Glavnega štaba mladinskih delovnih brigad tudi najboljši brigadirji in brigadirke z avtomobilske ceste, tako da je dobila premiera nekako splošno jugoslovanski značaj. Film

Kala, ki so ga vrteli po uvodnih krajših Vibiinih filmih, je naredil na občinstvo globok vtis in ob koncu so ga nagradili z dolgotrajnim plaskanjem. Navdušenje občinstva se je še stopnjevalo, ko so se na odru predstavljeni glavni tvorci Kala, med njimi režiser Andrej Hieng, igralci Helena Kordaš, Lojze Potokar, Stevo Žigon, Slavko Svajger, Marjan Kralj in direktor Dušan Povh. V imenu kinematografske zbornice so jim brigadirke izročile lepe šopke, nakar je priredila zbornica v počastitev novega filma sprejem, ki je potekel v prijateljskem razpoloženju in najboljših željah za bodoče delo.

Praznovanje ob 60-letnici PGD

Železniki, 20. julija. Pod pokroviteljstvom Oblo in občinske Gasilske zveze Železniki je danes popoldan tukajšnje prostovoljno društvo praznovalo 60-letnico svojega obstoja. Zboru je sledilo zborovanje pred Gasilskim domom, razvite prapora, odkritje spominske plošče in podelitev odlikovanj zaslužnim gasilcem.

Železniki, 20. julija. Pod pokroviteljstvom Oblo in občinske Gasilske zveze Železniki je danes popoldan tukajšnje prostovoljno društvo praznovalo 60-letnico svojega obstoja. Zboru je sledilo zborovanje pred Gasilskim domom, razvite prapora, odkritje spominske plošče in podelitev odlikovanj zaslužnim gasilcem.

HUDA NESREČA

Beograd, 20. julija (Tanjug). Na gradbišču hidrocentrale Kokin brod v vasi Rutovci je prišlo včeraj popoldne do težke nesreče. Po prvih podatkih je to povzročila eksplozija v skladišču

z razstrelivom, ki se nahaja v sredini tunela. Eksplozija je uničila napeljavno za kompresor in ventilacijo ter električne in telefonske instalacije. Vse delavce, ki so se tedaj nahajali v tem delu tunela, je zajel strupen plin. Delavci na gradbišču so takoj pohiteli v bližino nesreče, toda zaradi strupenih plinov niso mogli pomagati in so jih reševalci z velikim naporom rešili.

Po telefonskih podatkih iz uprave hidrocentrale v Kokin brodu je v tej nesreči izgubilo življenje 23 delavcev, 12 ranjenec pa se nahaja v bolnišnici v Titovih Učihah in so izven nevarnosti. Prijezopska bolnišnica sporoča, da je nudila pomoč 7 ranjenim delavcem.

Na kraj nesreče so takoj prišli predstavniki ljudske oblasti in reševalne ekipe iz okoliških krajev. Danes popoldne pa so prišli na gradbišče hidrocentrale tudi predstavniki izvršnega sveta Ljudske skupščine LR Srbije.

Obštni praznik v Radovljici

Radovljica, 20. julija. S sinočnjolavnostno sejo SD dr. Francisa Prešerna in otvoritvijo zanimive razstave v Domu TVD Partizan, se je v Radovljici začelo praznovanje letošnjega občinskega praznika. V okviru praznovanja bo na sporedu vrsta kulturnih in športnih prireditev. Ob zaključku praznovanja, bodo prihodno nedeljo odkritja spominskih plošč padlim članom TVD Partizan, Judenburškemu borcu Olimpi Boštjanu in padlemu borcu Jožetu Struklju.

Obvestilo bralcem

Da bi naročnikom zagotovili dostavo lista v ponedeljek (na dan praznika) bodo imele pošte omejeno službo, v torek, 22. julija Slovenski poročevalec ne bo izšel.

Zaradi velikega zanimanja bralcev za sedanje mednarodne dogodke bo naslednja številka izšla v sredo, 23. julija. Uredništvo in uprava

Naročnike »TEDENSKO TRBUNE«

obveščamo, da v torek na praznik, 22. julija pošta ne dostavlja na dom, in jih prosimo, da tednik sami dvignejo na pošti. Tudi prodajalce IT prosimo, da ta dan dvignejo poštijko na pošti!

FANFANI JE DOBIL ZAUPNICO

Rim, 20. julija (Tanjug). Italijanski parlament je sinoči izglasoval zaupnico Fanfanijevi vladi, v kateri so demokrati in socialni demokrati. Za vlado je glasovalo 295 poslancev proti njej pa 287, devet poslancev se je glasovanja vzdržalo. Za vlado so glasovali demokrati, proti pa liberalci, monarhisti, neofasisti, Nennijski socialisti in komunisti, medtem ko so se glasovanja vzdržali poslanci liberalne tirolske stranke.

Desne stranke so glasovale proti Fanfanijevi vladi zaradi njenega programa in njene politike mirnega etatizma v gospodarstvu. Leve stranke: komunisti in Nennijski socialisti pa menijo, da ukrepi, ki jih predvideva program nove vlade, v celini paradi.

bistvu ne spreminjajo sedanje gospodarske in družbene strukture v deželi. Republikanci so zavzeli rezervirano stališče do vlade, zaradi tega, ker njen program ne upošteva dovolj njihovih zahtev glede reforme pokrajinskih oblasti ter vprašanje odnosov med cerkvijo in državo.

Proslava brez parade v Kairu

Kairo, 20. jul. (AP). Uradni predstavnik je izjavil, da bo proslava šestletnice osvoboditve, ki bi morala biti v torek, zaradi trenutnega položaja na Srednjem vzhodu omejena samo na tradicionalni govor predsednika Naserja. Ob proslavi ne bo niti vojaške niti civilne parade.

Proti zakonitvi krivic

»Slovenski vestnik« obsoja strankarsko barantanje z narodnostnimi pravicami slovenske manjšine na Koroškem

DUNAJ, 20. jul. (Tanjug). Tednik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem »Slovenski vestnik«, ki izhaja v Celovcu, izraža priznanje večini avstrijskih družin na Koroškem, ki se niso odzvale povabilu desničarskih elementov na nedavno »šolsko stavko« in so tako onemogočile uspeh te najnovejše huiškaške akcije, ki ni bila naperjena samo proti dvojezičnim šolam, temveč tudi proti zakonitim pravicam slovenskega prebivalstva, ki še doslej niso bile vzpostavljene, čeprav so zajamčene z državnimi pogodbami.

List poudarja, da so za Slovence nesprejemljivi nedavni predlogi skupine poslancev vladajočih strank v dunajskem parlamentu za rešitev šolskega vprašanja, ker ti predlogi dejansko predstavljajo nov poskus barantanja z narodnostnimi pravicami za hrbotom slovenskega prebivalstva.

Predlog skupine socialističnih poslancev o omejitvi dvojezičnega pouka samo na nižje razrede osnovnih šol in o neobveznosti slovenskega jezika v višjih razredih — poudarja list — navaja Slovence na še bolj odločno in brezkompromisno borbo

Sestanek o petroleju

Washington, 20. julija. (AP). Ameriški notranji minister Seaton je sklical za sredo odbor petrolejskih družb, ki imajo svoje obrate v tujini. V povabilu za sestanek je rečeno, da želi minister slišati mnenje in nasvete predstavnikov teh družb, kako bi rešili problem oskrbovanja s petrolejem, ki je nastal zaradi krize na Srednjem vzhodu.

TELEGRAMI

LA PAZ — V Boliviji so parlamentarne volitve, na katerih morajo izvoliti tretjino članov senata in polovico poslancev narodne skupščine. Senat ima 18 članov, skupščina pa 68 poslancev. Pri volitvah sodeluje pet strank, med katerimi tudi KP Bolivije. Pričakujejo, da bo zmagala vladna stranka — levčarsko ljudsko-revolucionarno gibanje.

NEAPOLJ — V soboto so bile v Neaplju demonstracije proti anglo-ameriški intervenciji na Srednjem vzhodu. Med temi demonstracijami je bilo ranjenih 20 ljudi, ko je policija razganjala demonstrante. Dvajset ljudi pa je policija aretirala.

ZENEVA — Mednarodni Rdeči križ sporoča, da je v tiste kraje Poljake, ki so pretrpeli škodo zaradi poplav, poslal zdravila in obleko v vrednosti 70 tisoč dolarjev.

WASHINGTON — Predsednik Eisenhower je podpisal zakon o ustanovitvi položaja državnega podsekretarja v zunanjem ministrstvu za vprašanja Afrike. Po ustanovitvi tega položaja bo imelo zunanje ministrstvo 11 državnih podsekretarjev.

SAINT LOUIS — Predstavnik škofskih dijakov in študentov iz Little Rocka so poslali okrajnemu apelacijskemu sodišču v Saint Louisu zahtevo, naj prekliče sklep okrajnega federalnega sodišča o očitni integraciji šol v Little Rocku. Okrajno federalno sodišče je namreč odločilo skupen pouk za bele in črne otroke do leta 1961.

Zičnica redno obratuje s 3. avgustom 1958 naprej. Z Ljubljano bodo vzpostavljene ugodne avto busne zveze.

SPOMENIK nad BREZONOM

Nizko, temno oblačno nebo se je razpelo čez hote Velike gore. Med drevjem so se vlekli kipe sivkaste megle, da je bilo to zgodnje popoldne videti kakor pred mrakom. Z vej in listov je kapljalo od dežja, ki se je malo prej v sunkoviti plohi izlilo iz nakopičenih oblakov. In še se je obetal.

Vozili smo po lepi gozdni cesti, ki se je zasukala v hote nad Grčaricami. Tu in tam smo srečevali visoko naložene tovornjake lesa, da smo se komaj mahnili mimo po robu ceste, spet drugje smo se ognili vozništvu. Za ovinkom se je pognala v pančen beg z dolgimi skoki srca mladička, ki se je preveč približala cesti, mi pa smo sledili tej lepi živalici z občudujočimi pogledi.

Molčali smo. Šli smo v Jelenov žleb. Vsi z velikim pričakovanjem. Skoraj vsi smo imeli nameno navezane spomine iz naših velikih dni. Nekateri od tistih, ki so pred petnajstimi leti v njem bobnelo od bomb in streljcev v znameniti bitki

stare žage. Ožgani štrleji brun in razpadlega kamenja. Spomnili so se bilo to vse polno debelih jagod, poleti so pognale robide, ki so se razrasle na ruševinah. Hodili smo to mimo in odmev naših trdih korakov po kamenju je nosil veter visoko gori med stene.

Cutili smo se varne. Italijani so se takrat pred letom enkrat samkrat drznili prodreti v to našo svobodo, pa so to svojo drznost takrat silno drago plačali. Štiri brigade so takrat obračunale z njimi. Za njimi so prodrli samo še enkrat, pol leta kasneje, Nemci v tisti oktobrski ofenzivi. S tanki in oklopjaki. Od takrat dalje so bili ti gozdovi svobodni.

Kadarkoli smo hodili mimo brezna pod Malo Belo steno in tu in tam se naleteli na razmetane kosti in lobanje, je stari Viktor — tudi njega so enkrat sredi zadnje zime ubili — vedno pripovedoval o tisti borbi in zmagi na Jelenovem žlebu. Vedno je načel ta razgovor in mi smo že vedeli za to njegovo

Narodni heroj Milovan Saranović, takratni komandant operativne cone

tistikrat slab. Zato smo dobili ukaz še isti dan — in ne šele naslednji, kakor je bilo prvotno mišljeno — oddite na pohod čez Veliko goro. Na pot smo odšli že v mraku. Ko sem se s svojo Tomšičevo brigado bližal Jelenovemu žlebu, sem ukazal odmor. Utrujeni borci so ga bili potrební. Vendar previdnosti vso

rali okrog sebe. Nikjer več izhoda, okrog in okrog njih je kosila smrt.

»Za mater, za očeta, za padlega brata, za ustreljeno sestro, za stotine talcev in mrtvih internirancev, za vse zločine juris, juris, hura...«

V divjem begu so se začeli poditi navzdol, proti cesti. Preko skal in čez kotline in kraške kotanje. Pod cesto so jih pričakali cankarjevci. Prav sredi ceste je stal Dragan Jevtić, komandant brigade, stal brez zaklona in samo kosil, kosil. In tako mnogi drugi.

V brezglavem begu so se podili v naročje širokemu in globokemu breznu, ki jih je pogoltnilo nekaj deset, kakor da se je zemlja sama odprla in postala zaveznik svojih borcev.

Samo peščici se je posrečilo ubežati. Borci so jih gnali v dolino kakor divja jaga, kakor vihar. Pokanje, ki se je počasi oddaljevalo, je prenehalo.

Obležalo je dve sto sovražnikov alavne divizije »Macerata«. In plen je bil bogat — lahko in težko orožje, dragoceno strelivo. Z njim so šli naprej, v nove napade...

Kako je že bilo tiste dni v dolini, sem brskala po spominu. Počasi so se oblikovale podobe, spomin se je otesal prahu.

Da, tistega dne zgodnje spomlad. In še prejšnje dni, ko so trajali boji v Suhi krajini. Italijani so hodili po trgu nasrtnjenji, de se pogledati nisi smel nikogar. In na bloku so se zadirali v ljudi, kakor vedno, kadar jim je šlo za nohte, kadar so imeli izgube.

Zgodaj zjutraj tistega dne je zarohnelo v hribu, v Veliki gori, kakor da se bo gora razkrala na dvoje. V težki slutnji nam je zamrnila misel: borci so dobili v precep. Kdo ve koliko jih bo padlo?

Bobnelo je malone vse dopoldne. Takrat je bil boj zgoraj že zdavnaj končen. Pokalo pa je še kar naprej, koderkoli so bežali. Seveda, kakor vedno, ko so in samega strahu streljali v zrak.

Potem so se bahavo ustili pred ljudmi.

»Konec je s partizani. Vse smo uničili.«

»Čudno, da jih niso s seboj prignali in jih pokazali, nam v

Komisar operativne cone Viktor Avbelj - Rudi (na levi)

strah in sebi v pogum,« smo si šepetali in jim nismo verjeli. Potem smo zvedeli, da so jih navozili, svojih mrtvih, sto in

več. Koliko jih je ostalo v gori, ni nihče zvedel. V trg so jih pripeljali ponoči. Kmalu smo zvedeli vso resni-

co. Ponos nam je dvignil glave in sila zavest nas je nosila: brigade so zmagale. Naše brigade!

Da, tako je bilo. Vsaj približno tako. Petnajst let je od tega in spomin ni več svež.

Nad breznom stoji spomenik. Na dan vstaja ga bomo slovesno odkrili. Spomenik zmage. Ene izmed neredkih večjih zmag. Zmaga, ki je vili poguma in brezmejne zavesti, brezmejne vere v končno zmago.

Spomenik nad breznom v Jelenovem žlebu. Boj, zmago in mir pomeni. In ne samo to. Še zavest in vero v našo stvar, še ljubezen do ljudi in veličino tovarništva.

Spomenik nad breznom. Spomenik, ki slavi tedanjo zmago. Spomenik, ki svari: nikoli več vojne. Spomenik, ki uči: po tej poti, mladi rod!

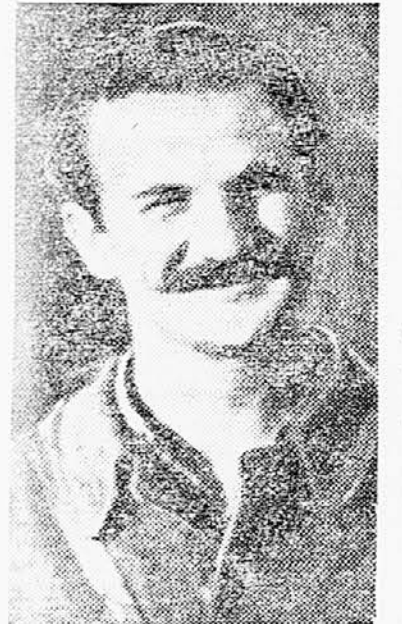
-78-

Člani Cankarjeve brigade leta 1943. Prvi od leve proti desni ter srednji in krajnji so metliški narodni heroji Martin Južec, Frane Kočevar - Čiril in Ilija Badovinac

pod Malo Belo steno, ko so borci naših najslavnejših štirih brigad krepko povedali Italijanskemu okupatorju, da na naših tleh nima kaj iskati; drug morda spet ob drugih prilikah... Molčali smo, zatopljeni vsak v svoje misli in spomine.

Iskala sem stezo, po kateri smo prišli tistega vročega avgustovega jutra na to gozdno cesto. (Videti: Zgodbe o partizanih)

Narodni heroj Dragan Jevtić, takratni komandant Cankarjeve brigade

Kaplan. Njemu se je najbolj mudilo, ker ga je doma v Grčaricah čakala kušnja in je pohitel naprej. Milava, ki sva imela sestaneč z grčarskimi aktivisti šele čez dobro uro, sva se zleknila ob cesti v travo. Potem je uskakalo, zarežljalo in zahropilo. Terenec Kaplan je za vedno ovinčnil. Domobranksa zaseda ga je ubila. Milava sva ostala — ne vem, po kakšni sreči... Iskala sem stezo in mesto, kjer je obležal terenec Kaplan...

Jelenov žleb sem komaj spoznala. Zdalj diha življenje v njem. Ne samo zdaj, te dni, ko so se gori nasekli tovarši, ki pripravljajo vse potrebno, da bo naš praznik vsaj čim bolj svetel in čim lepši.

Tudi sicer. Majceno pozidano gozdno naselje je. Ljubka lovska kočica državnih lovčev je priložena na rob gozda. Pod njo je logarnica in velika baraka za gozdne delavce. Streljaj od tu je žužnica, ki vodi navzgor v temne stoletne hote in po kateri roma navzdol poekano bogastvo naših gozdov. Jelenov žleb je spet majceno naselje. Življenje utripa v njem in čuti ga je v globinah gozdov.

Me pa smo takrat hodili vsi tako samotni. In tudi kraj je bil samotni. Na levi pogorišče

»slabost«. Saj ni bil zraven takrat, ponosen pa je bil na tisto zmago prav tako, kakor bi bil sam juris na črnosrajčnike.

Ustavili smo se na cesti nad breznom, pred spomenikom, ki bo odkrit na praznik in ki bo vedno pričal o tej veliki zmagi. Stali smo in gledali spomenik, da je spet bil v dolgin, enakomernih curkih. Sama v sebi sem se na tistem pomenuvala z Viktorjem, stariim dobrim tovarnikom, drugi so molče strmeli v divjo skalnato kraško okolico in podžvižljali tiste dni.

Da, kako je že bilo takrat? Davno je že tega. Petnajst let. Spomin je že malce opešal, zbledel in tudi mi smo že rahlo ostareli. Kako je že bilo takrat?

Te dni mi je o tem pripovedoval tovariš Jan.

»Po naši ofenzivi v Suhi krajini, kjer smo obračunali z Italijani in belogardisti za neštete zločine, krepko obračunali, so šle vse štiri brigade na počitek. Tako je bilo takrat rečeno. Čez Ribniško dolino smo dosegli podnožje Velike gore, od Rakitnice, čez Zadolje in Dane do Kota. Nameravali smo v Drago in Podpresko, ker smo se po vseh bojih, ki so trajali v Suhi krajini in okrog Ribnice, morali spočiti. In tudi zaradi naših ranjencev, ki smo jih imeli s seboj.

Tudi ta pohod je spadal v sklop vseh dotedanjih operacij brigad, ki sta jih zasnovala komandant operativne cone Milovan Saranović in komisar Viktor Avbelj — Rudi. Položaj, ki smo ga zasedali v podnožju Velike gore, je bil za naše enote

pot nismo opustili. Vedej, smo, da bodo naše operacije izzvale italijansko reakcijo, vedeli smo tudi, kje se držijo, zato je bila previdnost na mestu. Tudi brigade so se zato gibale v borbenem razporedu, s predhodnicami in zaščitnicami. In tudi borci so imeli do tedaj že dovolj borbenih izkušenj, zato bi nas nihče ne mogel presenetiti.

In ko smo takrat tako počivali, smo zaslišali eksplozije bomb in prve rafale mitraljezov. Brigada se je pripravila in en bataljon je odhiti na pomoč. Pa ni bilo treba pomoči, Cankarji in Gubci so se krepko udanili z njimi in v slabi uri tudi opravili.

Dva bataljona Cankarjeve sta zavzela položaj spodaj, bataljon Gubčeve se je v teku pognal proti vrhu, da bi zasedel višino in udaril Italijanom v hrbet. Ta spretnost je v tej bitki odločala. Gubci so zasedli vrh, z njimi tudi en bataljon cankarjevcev.

Italijani so se na vrh prepozno spomnili. Naši so se takrat že pognali z njega navzdol kakor plaz. Sprejeli komandant in komandirji.

»Juris! Huraaaa...«

Italijani so se plazili po tleh in za skalami. Bombe so zadevale v polno. Tu jih je obležalo pet, za ono skalo spet trojica. In še in še.

Naši borci pa so vihrali naprej.

»Naprej, tovariši! Hura...«

Med skalami je besnelo in divjalo. Z izbuljenimi, od strahu in že napol poblašnelimi očali, so se Italijani brezupno ozirali okrog sebe.

„Vsaj mrtvega mi pustite...“

Zgodilo se je v tistih strašnih vojnih dneh. Svinčenka je ubila drugega sina Krošlovi mami — Toneta... Z ljubeznijo in skrbjo je bila vzgojila devet otrok. Koliko noči je prebedela ob misli, kaj bo z njimi, ko dorastejo! Vsa leta si je želela, da bi prišli — vsi, od najmlajšega, Franceta, do najstarejšega, Ivanke — do dobrega kraja in da ne bi nobeden izmed devetih slabo živel.

Ze se ji je pričela izpolnjevati večletna želja. Najstarejša je doštudirala, do kruha sta se dokopala naslednja dva in učila sta se že četrta in peti. Kazalo je, da se bodo materine sanje uresničile, tedaj pa je prišlo do vojne.

Odšel je na pot prvi sin. Po poti postenosti in ljubezni do svoje zemlje. Odšel je med partizane.

Za Krošlovo mamo se je začelo trpljenje, ki presega vse meje. Okupator in njegovi hlapci so ji trgali srce, kos za kosom. Kmalu je ostal med

partizane še drugi sin. Odpeljali so ji moža in tretjega sina italijanski fašisti. Kakor zločinca so ju vodili skozi vas in odpeljali v Italijo. Za njima so kmalu internirali vse štiri hčere. Da pa bi bila mera trpljenja polna, so prišli še po starega očeta. Starčka s skoraj devetimi križi so odpeljali v Italijo. Ostala je sama z najmlajšim, desetletnim Francetom.

Sedaj so sili, je mislila v bolečini. Več mi ne morejo storiti. Pa se je motilo trpeče srce. Okupator je poslal janičarje in odpeljali so še njo ter najmlajšega v kruti italijanski Gonars.

V internaciji je pešala, ker je primanjkovalo hrane. Se tisto malo, kar je dobivala, je dajala sinu, da bi zdržal, zakaj bil je še otrok. Misli so ji blodile sedaj k nemu, pa spet drugemu. Vsak dan se je pogovarjala v mislih z vsemi. Bodrila jih je in zopet delala načrte, kako bo, ko se vrnejo in na novo ustvarijo dom, katerega so belogardisti medtem pustili.

Medtem ko so njo telesno in duševno izmagovali v internaciji, pa se je zgodilo. V boju z okupatorjem je padel Stanko, nekje na Gorenjskem. Dvajset let je bil star. Za njim je v hudi italijanski in belogardistični ofenzivi nad Beliško grapo padel Tone. Šestnajst let je imel...

Kaj se je zgodilo? V Krošlovi hiši nekdo hodi, pospravlja, iz dimnika se kadi in okna niso več zastirana. Da! Vrnila se je trpeča mati. Ohraniti mora dom možu in otrokom. Sosedje so spočetka molčali, nato pa so ji po ovinkih povedali strašno novico. Grenko se ji je zopet stisnilo srce, toda zadržala je solze kot že velikokrat prej. Podzavestno je vpregla konja, sedla na voz in se odpeljala po sina Toneta na Babno goro.

Stvi oblaki so viseli nad Koreno, ko se je Krošlova mama peljala skozi Proso. Suhi gozd je pel pogrebno pesem, pogrebecev ni bilo, razen matere.

Tomšičeva brigada aprila 1943 na Mokru

Soteska se je odprla. Pogled ji je ušel na desno. Pred njo, na rebri, je ležala Babna gora. Nikdar ni tepla živali, zdaj pa ji je bič nehote ušel in udaril jo po konju.

Pripeljala se je do prvih hiš. Na obrazih ljudi je videla, da jim je hudo. Cutila je, da ji oči izkajo sožalje, so pa molčali, ker so vedeli za njeno bolečino.

Nekaj domačinov je šlo za njo in pomagali so ji odkopati truplo. Srca se ji je še bolj skrčilo. Vedela je, da je on, Tone, a spoznati ga ni bilo, ker mu je bila krogla izmaličila obraz. Z materinsko ljubeznijo ga je dvignila, kot bi ga dajala v žibel, in ga položila v rakev. Nemo ga je naložila na voz in ga odpeljala. Svojega sina je peljala domov. Ze mu je v mislih hodila zalivat rože in se pogovarjala z njim na grobu v hudih trenutkih, pa...

Od nekod so pridli belogardisti. Ustavili so mrtvaški spreved z edinim pogrebem, materjo, in ji surovo ukazali: »Pelji ga nazaj, kjer si ga dobila!«

V strašnih kričih se ji je stisnilo srce. S hudo muko je izdala besede:

»Pustite mi otroka, vsaj ji je ušel na desno. Pred njo, na rebri, je ležala Babna gora. Nikdar ni tepla živali, zdaj pa ji je bič nehote ušel in udaril jo po konju.

Nič niso pomagale besede trpeče matere poleg mrtvega sina. Z nečloveško surovostjo so jo nagnali, da je pustila sina tam, kjer je ležal.

Užaljeno srce ni več vzdržalo. Sedela je na vozu in utrinjala se ji je solza za solzo. Nikoli ni bila maščevalna Krošlova mama, takrat pa je spoznala, da takim ljudem, brez srca in človeškega dostojanstva, maščevanja ne sme priznati.

Pripeljala se je domov. Opohtela se je od utrujenosti in gorja. Odšla je v kamro in dolgo v noč jokala in mislila na Toneta. Božala je njegovo zmaličeno glavo in mu napravljala grob, grob po vojni, katerega ne bo nihče več skrunil. Ponosno bo stal spomenik, na katerem bodo z zlatimi črkami zapisana imena borcev in med njimi Toneta in Stanka...

Društvo Cankarjeve brigade

Himmlerjev sveženj št. 68

Za resnični prikaz zgodovine osvobodilnega boja je potrebna večja množina arhivskega in drugega gradiva, če hočemo rekonstruirati ves potek osvobodilnega boja, naprednih in nazadnjaških sil, potek boja obeh nasprotnih strani v naši Narodno osvobodilni borbi. Vedno je bila težnja zgodovinarjev povedati to, kar je bilo v resnici.

Kljub temu, da zgodovinarji raziskujejo takorekoč neposredne dogodke, preprosto nalezljivo na ogromne vrzeli, ki nedvomno vplivajo na točnost raziskovalnega dela.

Zgodovinar, ki hoče prikazati zgodovinski dogodek, mora zanj zbrati vse gradivo in ga kot nepristranska oseba proučiti in oceniti.

Pri svojem delu, proučevanju zgodovine NOB, sem se v velikem meru posluževal ustnih in pisanih virov neposrednega pričevanja, ki sem ga kljub nekaterim pomanjkljivostim smatral kot osnovni vir, vsaj za prva leta našega osvobodilnega boja. Spomine sem do podrobnosti analiziral in na temelju primerjav ugotovil, ali ima človek dober spomin za kraje, čas in številke. V večini primerov sem ugotovil, da so bili spomini podoben preluknjanim košaram in da so ljudje zgrabili iz spomina celo vrsto dogodkov. Ugotovil sem, da se najbolj spominjajo dogodkov, ki so bili za njih presenetljivi.

Trdno prepričan sem bil, da mora generacija, ki je izbojevala znano v osvobodilnem boju, biti prvenstveno politična, da zbere vse možne dokumente, da izvede raziskovanja in da prvi uvid o zgodovini osvobodilnega boja, ki bo odločilnega pomena za kasnejše generacije. Ker je bila naša generacija v osvobodilnem boju na prvih poteh, obstaja neprimeroma manj možnosti za potrjevanje zgodovinskih dejstev. Zato ne velja pravilo »zmagovalec naj bo tisti, ki piše zgodovino in zmagovalec ima tudi nalogo pisati zgodovino«. V tem primeru bo do odpadne zgodovinarjev tistih ocen, ki so bile v II. svetovni vojni naši sovražniki.

Zgodovinsko raziskovanje se ne sme omejiti samo na gradivo ene strani. Če hočemo priti do pravilne ocene poteka in rezultatov borb, je nujno potrebno proučiti tudi akcije nasprotnika. Tako raziskovanje ne sme biti omejeno samo na podatke o organizaciji, moči in razporedi sovražnikovih sil v začetku dejavnosti, marveč mora na prvem mestu vključevati celoten splošni in politični položaj, vzroke, obojestranske načrte, obojestranske sile in opis obojestranskih operacij. Reagirane obeh nasprotnikov, ukrepi enega in drugega morajo biti proučeni z enakimi pravicami od vsega začetka.

V našem konkretnem primeru slab možnost objektivnega prikaza osvobodilnega boja obotno pomanjkanje nemških dokumentov. Pred koncem II. svetovne vojne je nemški okupator sistematično uničil svoje arhive. Pomanjkanje nemških dokumentov zlasti otežkoča znanstveno raziskovanje osvobodilnega boja na Slovenskem, Koroskem in Gorenjskem.

Zaradi zelo skopega števila nemških dokumentov moramo podatke za sovržnika dopolnjevati z viri 2. in 3. stopnje. Logična posledica pomanjkanja nemških dokumentov 1. stopnje je, da so bili opis operacij anemični, netočni in neverodostojni, površni in brez točne navedbe vojaških enot in podobno. Sovražnik nemških dokumentov kljub pomanjkanju ne preneha, zavedamo se, da jih je treba koristiti z vso pazljivostjo in da ne sme biti naše načelo v starem pregovoru »Quod non est in actis non est in mundo«.

V težnji priti do nemških dokumentov, sem se pred leti povezal s številnimi ustanovami in inštituti v inozemstvu, ki so zbrali že ogromne množice dokumentov in te tudi že sortirali in inventarizirali. Zlasti lepe uspehe so v tem pogledu dosegli inštituti v Holandiji, Nemčiji, Franciji in Angliji. Značilno za Nemčijo je, da je v kratkem času zbrala zelo pomembno gradivo za zgodovino II. svetovne vojne v Nürnbergu (prvi in drugi proces proti nacističnim zločincem), da je začela zbirati ustna in pisana pričevanja, dokumente, ki so bili v zasebnih rokah in inventarizirati nemške dokumente v tujini, v prvi vrsti v Ameriki.

Pri obisku evropskih inštitutov za proučevanje II. svetovne vojne sem poleg dragocenih nemških dokumentov, ki govorijo o nemških namerah na Balkanu, o germanizaciji Slovencev, o ropanju slovenskih otrok in podobno, zasledil tudi spisek arhivskega gradiva nemških zaplenjenih aktov, ki se danes nahajajo v Ameriki. Kolikor sem mogel razbrati iz inventarja oziroma vodiča zaplenjenih nemških dokumentov, bi bili ti dragoceno dopolnilo za znanstveno proučevanje našega osvobodilnega boja.

Konec II. svetovne vojne so bili arhivski dokumenti nemških ustanov, vojaških organizacij, političnih organizacij v veliki meri razneženi in uničeni. Glavna količina dokumentov je prišla v roke zahodnih zaveznikov in zato se ti dokumenti danes nahajajo v največji meri v ZDA, Angliji in deino v Franciji.

Odsek vojaških dokumentov je začel z delom 14. 7. 1945 po sporazumu, ki je bil dosežen med ameriškim in angleškim vojaškimi oblastmi.

O arhivskem gradivu o II. svetovni vojni v ZDA se omenja ogromne količine. Govori se o 17.000 tonah arhiva v Pentagonu, Nacionalnem arhivu in drugod. Zato me je 1952 prijetno presenetil »Vodič zaplenjenih nemških dokumentov« (Guide to captured German documents), ki ga je izdelala raziskovalna skupina »Projekta za vojno dokumentacijo«. Pod vodstvom Fritzja T. Epsteina ga je pripravil decembra 1952 Gerhard L. Weinberg. V tem vodiču so navedeni nemški viri »svobodno dosegljivi« in se danes nahajajo v Kongresni in Hooverjevi biblioteki ter v Nacionalnem arhivu v Washingtonu.

Cepnav je ta vodič le zelo skromna luč v gorah zaplenjenih nemških dokumentov, lahko nudijo zgodovinarjem osvobodilnega boja slovenskega naroda veliko možnost spoznati vrsto razpoložljivih nemških dokumentov v inštitutih II. svetovne vojne, tako v Zahodni Evropi kot v Ameriki.

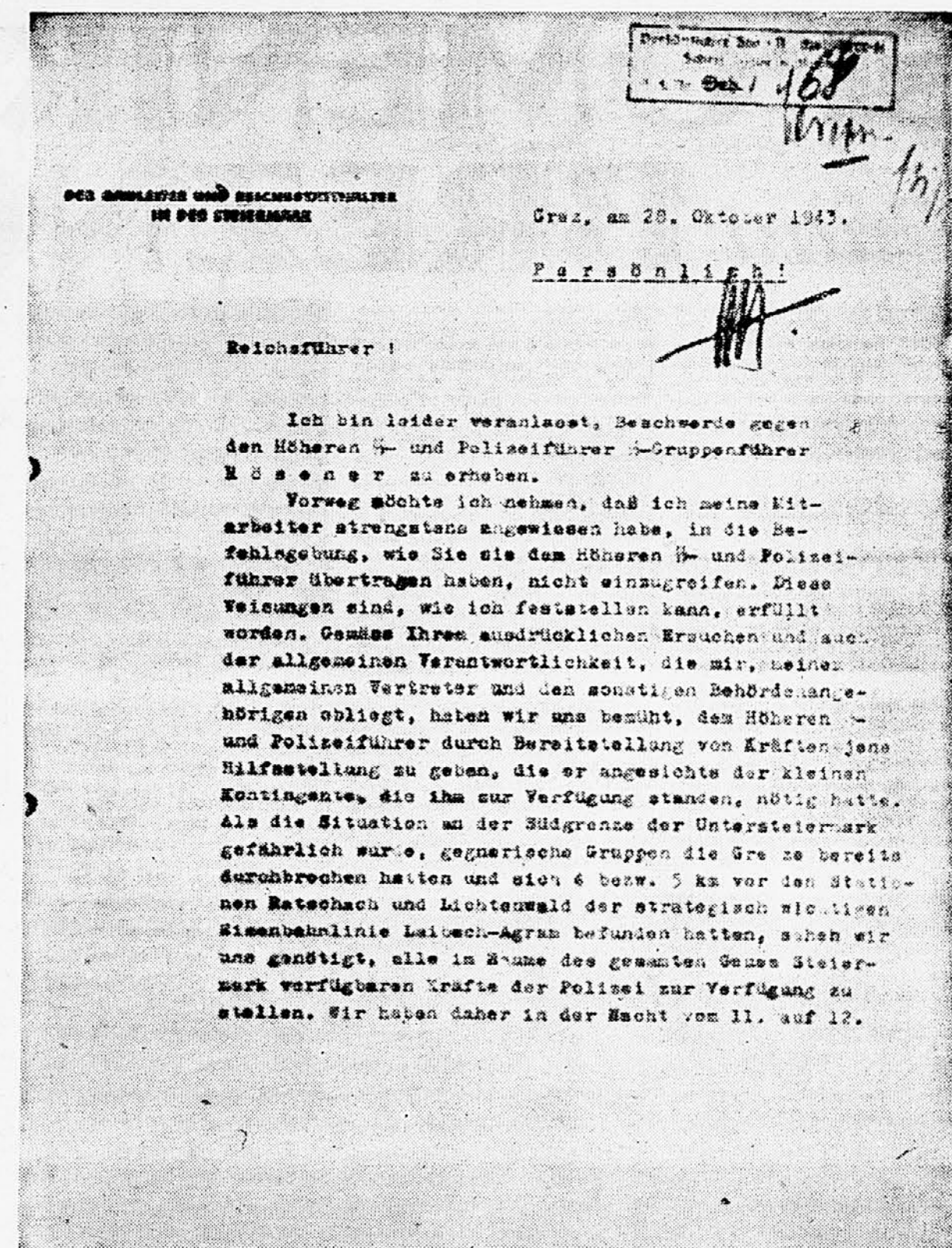
Omenjeni vodič sem slučajno dobil v roke v biblioteki ustanove za mednarodno politiko v Londonu (Chatham House v Londonu). Se danes hranim izvečke o arhivskih podatkih iz tega vodiča.

Navedbe o gradivu o nemških ekonomskih zvezah z Jugovzhodno Evropo (1870–1914), o nemški propagandi v inozemstvu, o nemški vojski in NSDAP, o proslulim inštitutu za zamejstvo v Stuttgartu, o proslulnem glavnem uradu državne varnosti (RSHA), o Himmlerjevem arhivu, o poročilih in korespondenci, o partizanski dejavnosti v okupiranih krajih, o političnih spremembah, nastrojenju in duhu na Spodnjem Stajerskem, o partizanski dejavnosti in represalijah itd., itd.

Vsa ta gesla v vodiču so me hkrati, da bom lahko, oboroženi s temi dokumenti, odločneje in znanstveno raziskovali naš osvobodilni boj na Gorenjskem in Koroskem.

Posebno pozornost so mi zbudili akti, označeni kot Himmlerjevi, v Hoover biblioteki, ki vsebujejo veliko gradivo o prisilno izvajanih preseljevanjih, o uničenju odporiških gibanj, o naselitvi »volksdojčerev« v raj in o rekrutiranju tujih legij v enote SS.

Zelja priti do navedenega gradiva, zlasti tistega, ki so ga hranile znanstvene ustanove v ZDA, se mi je uresničila s pomočjo Franca Primožiča — Marka in ga proslulim Himmlerjevemu sveženju št. 68. Moji računi o vsebini Himmlerjevemu sveženju št. 68 so bili optimistični. Korespondenca je obsegala v glavnem osebne stvari, vendar je bilo mogoče tudi iz njih izluščiti vrsto zelo koristnih podatkov za zgodovino naše borbe. Med najdragocenejša dokumenta uvrščam korespondenco med dr. Überreiterjem, Hemmlerjem in Rosenmajerjem, ki podaja položaj na Spodnjem Stajerskem po kapitulaciji Italije, ko so enote 15. slovenske divizije začele ofenzivne operacije severno od bivše italijansko-nemške demarkacijske linije v Zasavju. Iz priloženega pisma dr. Überreiterja državnemu vodji Himmlerju je mogoče razbrati o nevarni situaciji na južnih mejah Spodnje Stajerske, o prodoru partizanskih enot do Rateč in Sevnice, o ukrepih, da bi zavarovali strateško pomembno železniško progo Ljubljana — Zagreb, o koncentraciji policijskih in vojaških enot, zaščitnega bataljona majorja Mauvalda, o bataljonu SS Sturmabführerja Langeja, o 15 cm bateriji havbic, o posegu nemškega letalstva v »nevarni mejni odsek« itd. V istem dopisu navaja med drugim dr. Überreiter: »Bilo je lepo videti, kako so se v tem kritičnem položaju spopile vse sile (SS, vojska, policija in vernaštvo), da bi zajele vdor oziroma zopet vzpostavile fronto. Ta dokument vnaša novo luč v ofenzivne operacije 15. slovenske divizije septembra in oktobra 1943, na drugi strani pa nakazuje spore med nemškimi oblastmi in policijskimi organi, od katerih prvi ukrepa iz »zabje perspektive«, zadnji pa — konkretno SS general Erwin Rosenmajer — iz »pitijske perspektive«.

Faksimile pisma dr. Überreiterja državnemu vodji Himmlerju, v katerem mu sporoča o prodoru partizanskih enot čez meje Spodnje Stajerske, gre za operacije XV. slovenske divizije septembra in oktobra 1943

dobno zato sem pisal Francu Primožiču — Marku in ga proslulim Himmlerjevemu sveženju št. 68. Moji računi o vsebini Himmlerjevemu sveženju št. 68 so bili optimistični. Korespondenca je obsegala v glavnem osebne stvari, vendar je bilo mogoče tudi iz njih izluščiti vrsto zelo koristnih podatkov za zgodovino naše borbe. Med najdragocenejša dokumenta uvrščam korespondenco med dr. Überreiterjem, Hemmlerjem in Rosenmajerjem, ki podaja položaj na Spodnjem Stajerskem po kapitulaciji Italije, ko so enote 15. slovenske divizije začele ofenzivne operacije severno od bivše italijansko-nemške demarkacijske linije v Zasavju. Iz priloženega pisma dr. Überreiterja državnemu vodji Himmlerju je mogoče razbrati o nevarni situaciji na južnih mejah Spodnje Stajerske, o prodoru partizanskih enot do Rateč in Sevnice, o ukrepih, da bi zavarovali strateško pomembno železniško progo Ljubljana — Zagreb, o koncentraciji policijskih in vojaških enot, zaščitnega bataljona majorja Mauvalda, o bataljonu SS Sturmabführerja Langeja, o 15 cm bateriji havbic, o posegu nemškega letalstva v »nevarni mejni odsek« itd. V istem dopisu navaja med drugim dr. Überreiter: »Bilo je lepo videti, kako so se v tem kritičnem položaju spopile vse sile (SS, vojska, policija in vernaštvo), da bi zajele vdor oziroma zopet vzpostavile fronto. Ta dokument vnaša novo luč v ofenzivne operacije 15. slovenske divizije septembra in oktobra 1943, na drugi strani pa nakazuje spore med nemškimi oblastmi in policijskimi organi, od katerih prvi ukrepa iz »zabje perspektive«, zadnji pa — konkretno SS general Erwin Rosenmajer — iz »pitijske perspektive«.

Razmeroma skromna žetev Himmlerjevemu sveženju št. 68 nas ne sme odvračati od težnje priti do ostalega Himmlerjevemu arhiva n. pr. v Kongresni biblioteki. Ne smemo opustiti želje priti do sveženja št. 207, ki hrani dokumente o vsebini »Administrativne stvari o uničenju partizanov«, dalje sveženj št. 244 z akti »Prisilno delo« in podobno.

Ameriško zgodovinsko društvo v Chicagu je podatke o virih za predzgodovino in zgodovino II. svetovne vojne obogatilo z novim investiranjem, ki ga je izdalo 29. 12. 1953. V njem je navedeno najvažnejše gradivo v Hooverjevi biblioteki, v biblioteki Franklina Roosevelta in v arhivskih zbirkah v Washingtonu. Pristop k zaplenjenemu nemškemu dokumentom se iz dneva v dan zboljšuje. Jeseni so »privatni obiskovalci« dobili v izkoriščenju preko 1500 m mikrofilmskih posnetkov nemških aktov.

Zelja nas vseh mora biti, da bi se zbralo koristno in učinkovito gradivo, ne samo v ožji domovini temveč tudi izven naših meja, da bi se to gradivo čimprej sortiralo, inventariziralo in proučilo in da bi izsledki znanstvenega proučevanja v najkrajšem možnem času prešli v naše učbenike zgodovine osvobodilnega boja. To osvobodilni boj našega naroda tudi zasluži. Od naselitve v teh krajih Slovencev ne poznamo tahšne in tako popolne zmage, ko je »naš narod, družno z ostalimi zavezniki vojskami, opravil zgodovinsko osvobodilno misijo in postal zgodovinski narod«.

Janez Kramar

JAVKA MRTVIH

Tudi to je srečanje z ljudmi, srečal pa sem enega samega človeka. Pri tem srečanju pa je bilo kakor da bi se sestal in razgovarjal z 2500 Kraljevčani, 2500 na zverinski način ubitih rodoljubov. Ta sestanek z Markom Slomovičem, delavcem železniške postaje »Vaso Miskin-Crnica« v Sarajevu, je bilo tudi srečanje s tistimi strahotami, o katerih so nam pripovedovali naši očeti, strici, ki so jih doživljali. To je povest o tisočih znanih in nezanih ljudeh, rodoljubih, ki so svobodno plačali s svojimi življenji, svojimi izgubljenimi rokami in nogami, svojimi oslepljenimi očmi. Marko Slomovič je govoril o drami Kraljeva iz l. 1941..., o strašnih oktobrskih dneh, ki jih je doživljal do mesta, o svoji drami, edine žive priče množičnega ubijanja ljudi.

Pred menoj je stal osivel človek petdesetih let. In ko mi je pripovedoval o svojem trpljenju, streljanju in o resnični človeški odiseji, je stric Marko živo gestikuliral. Vsaka njegova beseda je bila polna spominov, skrite bolesti, prezira in žalosti.

V juniju l. 1941 sem s skupino 63 delavcev in uslužbencev železniške delavnice pobegnili pred ustaškimi terorjem v Kraljevo.

Zaposlili smo se in delali vsak dan. Kazalo je, kakor da se življenje razvija normalno. In nato je bil objavljen razglas nemške komande mesta: »... Za vsakega ubitega nemškega vojaka bo ubitih sto Srbov, za ubitega oficirja pa tisoč...« Kmalu zatem, ali točneje, 5. oktobra, so sledile množične aretacije. Vzrok? Ali so morda fašisti iskali vzroke?

Odhajala je skupina za skupino. »Na delo«, so nam govorili. Verjeli smo, ali morda more človek dvomiti nad človeško pravičnostjo in iskrenostjo? Pravim, da je odhajala skupina za skupino. Razvrstili so nas in potem steli kakor ovce.

Sto, je vzkliknil eden izmed njih.

Daj jih še deset — dvajset, je odvrnil drugi in se cinično smehljaj.

Odpeljali so jih in se nikdar več niso vrnili. Nikdar jih nisem več videl živih, je znižal

Berite imena ubitih...

glas in mi drhte govoril Marko Slomovič.

Prišel je 16. oktober, mraden dan, kakor so vsi jesenski. In vendar se mi je zdelo, da je nekako nenavaden, nevsakdanji, tihi, miren. Kakor, da bi slutil veliko zlo. Prišel je nemški komandant. Odšli so nas 900 in

razdelili v skupine. Zelen sem, da bi bil v 18. skupini, v kateri je bil brat. Nalvno sem verjel, da gremo na delo. Mislil sem, da bi bilo dobro, če bi bil skupaj z Danilom. Laže bi prenašala razne tegobe. Toda Danilova skupina je šla »samo« sto ljudi, jaz pa sem bil sto tretji.

Uvrstili so me v 17. skupino... Prišli smo do delavnice in sli mimo njih. Potem grozal zastal mi je dih, niti besede nisem mogel izreči. Tam, za zelenim grmovjem je ležalo deset, sto, tisoč ubitih. Oči so gledale, česar ne bi nikdar želele, krvavo človeško množico svojih tovarišev. Na drugi strani sta se napihvala dva nemška vojska s strojnimi in se nam sadiščno smejala.

Zdrnil me je glas nekoga. — Tovariši, vzemi to sliko, mi je govoril mladenič črnih las, ki je stal poleg mene. Če boš ostal živ, sporoči mojim.

Vzemi tudi mojo, je dejal neki starejši človek.

Izvekel sem svojo sliko in se zagledal vanjo. Izročil sem jo tovarišu poleg sebe z besedami: »Če boš ostal živ, sporoči...« Naenkrat je zagrmelo streljanje iz strojnice. Začutil sem, da sem zadet, kakor da mi je vsa desna stran prerežena. Padel sem. Slišal sem zopet nov rafal. Nato zopet rafal in zopet rafal. Kolikokrat so ustrelili, se ne spominjam. Nastala je mrtva tišina. Naenkrat sem zaslišal topotanje škornjev. Nato pa strele, enega, dva, tri, štiri — Zadeti sem bil v čelo in sem se onesvestil...

Prebudil sem se. Bila je noč. Katera po vrsti, nisem vedel. Gledal, okoli mene sama trupla: eden, dva, tri, deset, sto, tisoč. In kri. In tišina. Pomislil sem, rešiti se je treba! Pobegniti iz tega pekla, iz te klavnice, iz te mrtvašnice...

Vlekel sem sem od trupla do trupla. Privlekel sem se do nekakega trnja. To je bila rešitev, vsaj tako se je zdelo. Toda priti je bilo treba do ljudi, da mi pomagajo. Privlekel sem se do železniške čuvajnice. Zena, prestrašena nad mojim bed-

Obe straki sta sedeli na skalah, ki so se onstran vasi Rundangan dvigale ob morski obali kakor velik, vegast zid. Pletli sta. Njuni rdeči krili sta bili edina barvasta lisa med sivimi pečinami, ki so ju vsepovsodi obkrožale. Pred njima se je iztezalo morje, sinje in mirno. Tam daleč, kjer je sonce sijalo nanj, se je morje iskalo. Nebo je bilo modro in prazno, vetrovi so molčali. Edino morje je bilo slišati, kako šumi nadeleč od obale, zakaj bila je osek. Voda je brbljala in plahutala med algami na daljnih nizkih tleh — bile so to črne proge čeri, po katerih so rasle rdeče morske alge. Pomladen večer je bil, zrak pa tople in svež tako, kakor da so ga pravkar poškopili s kako dišečo vodo. Starki sta se pogovarjali tiho in zaspano in pletli volnene nogavice. »Ah, da,« je rekla tista, ki so ji pravili velika Bridget Conlonova, starka osemdesetih let, silno velika in krepka ženščina s čvrstim, oglatim, prav moškim obrazom, visokimi licnicami, rdečo poltjo in zamisljenimi modrimi očmi, ki se je zdelo, da zmerom za nečim čakujejo. Iz vogala črne rutice, ki jo je imela okoli vratu, si je bila napravila svaček, da si je z njim pobrskala po desnem ušesu. »Ne vem,« je rekla, »kaj je to, ali zmeraj me začne boleti v temle ušesu, kadar se obeta slabo vreme. Že spet ga čutim, kakor da bi se mi po njem pretakal potok. Moja stara mati, bog ji bodi milostljiva, je trpela za isto nadlogo.«

»Da,« je rekla druga ženska z lenobnim in neiskrenim vzdihom, »tako poslana znamenja kar drže.« Drugi ženski, Mary Mullenovi, ni bilo več kakor petinštirideset let in rdečkasti lasje ji še niso kdo ve kako osiveli. Imela je nestalne sive oči, telesa pa je bila zelo suhega. V ribiški vasi Rundangan so se je zelo bali zaradi njenega obrekljivega jezika in navade, da je ponosi rada prisluškovala pri vratih drugih ljudi in tako ušla, kaj se pogovarjajo.

»He, he,« je rekla velika Bridget in z žalostnim pogledom ošinila morje, »gotovo se imamo samo bogu zahvaliti, da smo se živi, o prav gotovo! Saj morje noč in dan preži na nas, da bi nas požrlo. Ko bi ne bilo morja, pa bi poginili od lakote. Jej, veliko je tudenega na svetu, o jejmene!« Uprla je konice svoje pletilke ob zobe in se z glavo naslonila nanjo. In s tuhtajočim pogledom se je ozrla čez morje, kakor da bi poskušala sama sebi nekaj razložiti.

Obe straki sta se spet pogreznila v tišino in pletli dalje. Prišla je plima in pričela naraščati. Obe ženski sta sedeli na kraju, od koder se je zemlja na obe strani iztezala v morje. Na vzhodu se je dvigala v visoke čeri, na zahodu pa je kako milo daleč moli v morje en sam gol siv kamen, posut z okroglimi skalami, ki ni bil dosti višji od morske gladine. Se naprej proti zahodu je ta kamen prebajal v visoke pečine. Zda se je med čeri tu pa tam prikradla lahna sapa s sunkovitim, nesnakim dihom. Obe ženski je nista zapazili.

Nenkrat je zavel z morja močan sunek vetra in privzdignil obe ženski krili kakor dva balona. Nekaj časa je zlohotno plahutal po zraku in spet izginil. Obe ženski sta strahoma potegnili sapo skozi nos in v skupnem nagibu zvrli svoje pletenje, še preden sta kaj zihnili. In z namršnjenimi obrvmi sta pogledali druga v druga.

»Kaj sem ti rekla, Mary?« je prestrašeno zašepetala velika Bridget. Glas ji je zvenel grozljivo obno, kakor da hkrati uživa. Pokrila si je usta z desno dlanjo in potem zamahnila, kakor da misli zalutati zobe v sobesednico. Ta gib ji je bil prešel v navado. »Bolečina v mojem desnem ušesu zmeraj ugane pravo,« je povzela. »Gotovo se nam ugane pravo.« — »Bog nas varuj nesreče,« je rekla Mary Mullenova, »moj mož lovi zunaj ribe s sinom Patrickom in Stephenom

SOVRAŽNIK MORJA

O'FLAHERTY

Halloranom. Ljuba mati božja,« je vznemirjeno ječala, ko se je kobalila na noge, »ti nevihta prihaja. O jaz nesrečnica! Utonili, trije so edini iz vasi, da so na morju,« in utonili bodo! In nenadoma se je razbicala v divje besnilo strahu in je jadikujoč izgovarila roke proti morju. Ko je na koncu skalovja stala z iztegnjenimi rokami in so ji štrle sive lasi vihalne okrog obraza, živčajoči in naraščajoči veter pa se ji je upiral v rdeče krilo, da so se pod njim ostro risala njena suha stegna, je pričela preklinjati morje in objokovati svojo usodo.

»O, bog ti odpusti, ženska brez glave!« je zakričala velika Bridget in se zaradi svojega revmatizma v desnem kolku s težavo skobacala na noge. »Kaj vendar govoriš? Nesrečna ženska, nikar ne izkušaj morja s svojimi besedami! Ne govori o utapljanju!« Nekaj divjost je zvenela v njenih besedah in se čudno ujemala s hitrimi sunki vetra, ki so prihajali z morja, mrzli, prezirni in ujedljivo kakor iztreklji, ki jih čez bojno polje pošiljajo neznanici proti ljudem, katerih še nikoli niso srečali. Bilo je to uničujoče divjanje poblašene narave, ki je slepa in uživa v svoji blaznosti. Mary Mullenova pa se s svojimi iztegnjenimi rokami se zmenila ni za veliko Bridget, ampak se je na ves glas drla: »Utonili, utonili bodo!« Zdelo se je, da je tudi njo popadalo besnilo, v katerem žalost in veselje nimata več nobene cene, ampak se mešata v čustvo, ki ju presega. Morje je pričelo naraščati in se lomiti v penaste grebenčke.

Ko se je nevihta še bolj razbesnela, so po obrežju pritekli ljudje iz vasi. Zbrali so se na skalovju pod obema stark. Kmalu so se rdeča krila in stiskajoče se glave, zavite v rutice, zgrnile v gručo, medtem ko so morje postajali naokoli, se strahoma pogovarjali in proti zahodu gledali čez morje. Morje pa je čedalje huje buril sleherni val, ki se je lomil ob skalnem obrežju. Prišlo je godrnjati, pljuskati na vse strani in hreščati, kakor da bi nekdo škripal s pošastnimi zobmi. Oživilo je in spregovorilo z neštetimi raznoličnimi kriki, ki so navdajali poslušalce z grozo in jih začarali, da jih je obšla ista blaznost kakor morje. Obrzali so se jim divje namrščili, v oči pa jim je zasijal odmaknjen, ognjevit pogled. Ogovarjali so se jeli s kriki. Drug drugemu so oporekali in jezo kleli. Postopali so po prodnikih z rokami na hrbtu ter nezaupljivo zrl čez morje, kakor da bo vsak hip planilo kvišku in jih požrlo.

Halloranova žena je počenila na skalo poleg Mary Mullenove in obe ženski, katerih moža sta bila zunaj na morju, sta postali središče vsega zanimanja. Imeli sta se za silno važni, ker sta bila moža v smrtni nevarnosti, s katero jima je grozil skupni sovražnik morje. Skrb jima je podaljševala obzore, toda nekaj divje ponosnega se je bleškalo v njunih ostrih očeh, ki so s sovražnikom gledale proti morju. Tako so žene pravih bojevnikov strašile na okopih kamnitih utrdb, ko so se pred njimi borili njihovi možje s svojimi kamnitimi sekirami proti sovražniku. Zena Stephena Hallorana, blede ženska neizrazitih potez s slabotnimi očmi, ki niso imele veje in so bile rdeče obrobene, je kar naprej zmahevala z drobno blago, ko je izpod obrvi in črne rutice pregledovala morje proti zahodu.

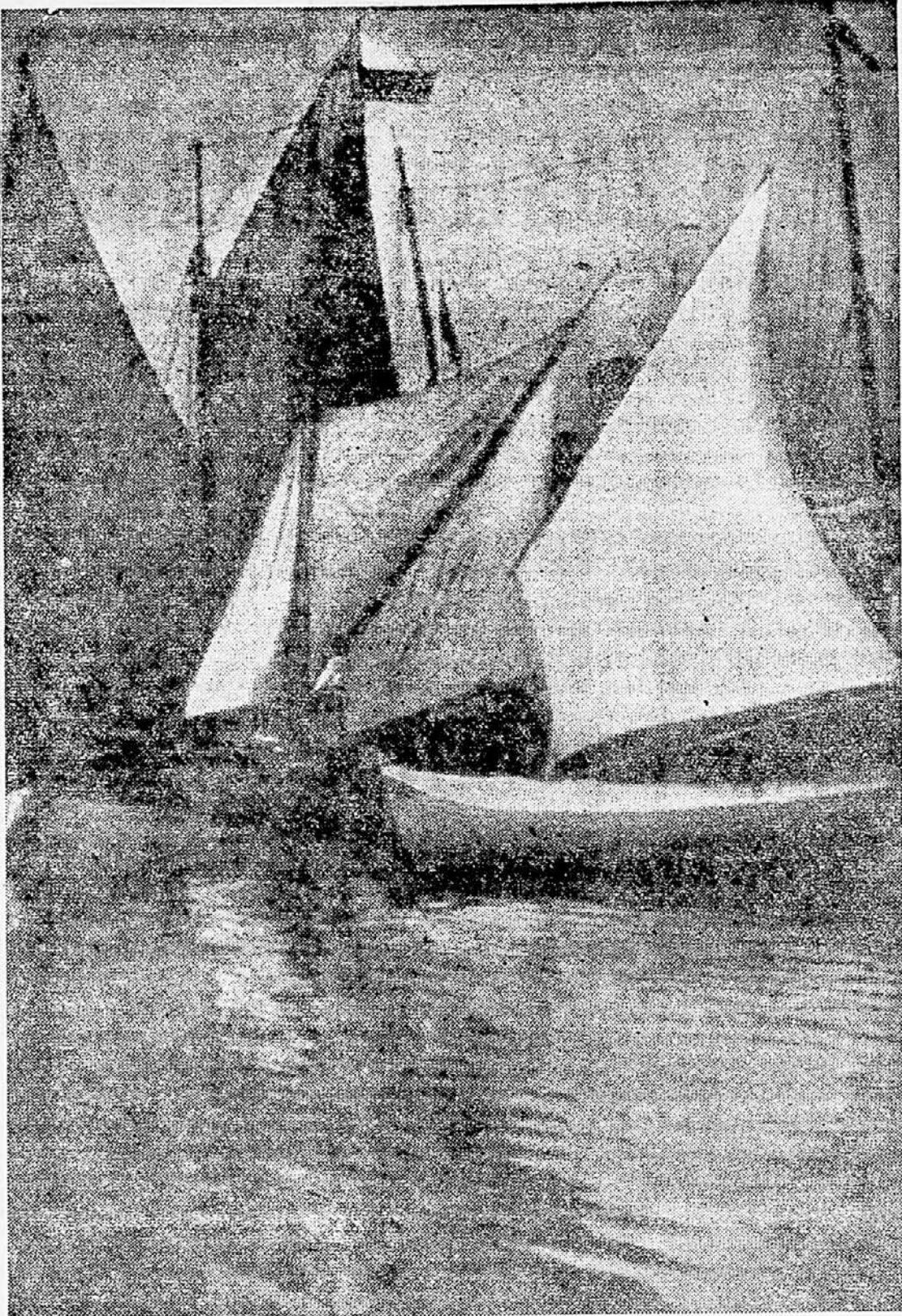
»Ah, da,« je govorila, ko je zmahevala z glavjo, »rekla sem mu davi, ko je urejal trake, naj se danes nikar ne podaja ven, zakaj nesrečen dan je — ta dan pred dvajsetimi leti, če se kdo pomni, je umrl moj stari oče na pljučnici!«

»Utonili, utonili bodo!« je vpila Mary Mullenova. Pokleknila je bila na prodnik in se odela v moški jopič iz friza. V njem je bila podobna potapljaču, tako tesno ji je bil zapet okoli vratu, hkrati pa je bil trikrat prevelik zanj.

Udarjanje valov ob vzhodne čeri je pregluševalo veter. Veter je pihal enakomerno kakor šumenje silnega vodopada, ki ga je slišati iz velike daljave, šum morja pa se je nenehoma spreminjal, se dvigal in upadal s presenetljivim zavijanjem orkestra, v katerem igrajo veliki. Slednji zvok je strahotno razločno žvižgal, bučal ali treskal in se ločil od ružih zvokov, ki so mu sledili ali pa jih je bilo slišati pred njim; tako grozeče in neubranljivo so hrumele kakor pridrvi, ki se gnetejo v zmedenih glavah in se v nekakšni ponoreli neodvisnosti drže vsak zase.

Potem jim je na zahodu prišel pred oči čoln s tremi veslači. Pečina je štrlela v morje in s svojim ostrim klinastim čelom kljubovala valovom. Za tisto pečino se je prikazal čoln, črna pletica na sinjem in belem morju. Ljudje so ga uzrli in zamrmrali v prestrašenem glasnem šepetu: »Tukaj so!« Potem je čoln izginil. Ljudem na obrežju se je zdelo, da se je pošasten val prekopnil čez in se je čoln pogreznil in izgubil za zmerom — ocean ga je pokopal v svojem trebuhu. Zenske so zavreščale, si mahoma prekrizale roke čez prsi in ta ali ona je dejala: »Sveta devica, usmili se nas!« Toda moški so si rekli čisto preprosto: »To je bil val s Srpa, ki se je zrušil nanje.« Se zmerom pa so morje zjajali z odprtimi usti in zadrževali sapo ter se sklanjali naprej, da bi videli, če se bo čoln spet pojavil. Prikazal se je in završalo je razburjeno mrmljanje: »Ej, bog z njimi!«

Izza ritiča, mimo katerega se je bil pravkar pripeljal čoln, je voda lep čas mirovala, in ljudje so lahko dolgo z očmi zasledovali

čoln, ki je prihajal bliže. Lahko so videli veslače. Rekli so: »V krmi je Stephen Halloran. Napačno je, da so njega posadili v krmo. Preslaboten veslač je za viharno morje.« In previdno so se jeli premikati k robu morja, kjer bo čolnu treba pristati. Ko se je bližal trenutek, ko bo čolnu tvegati pristonek in se hkrati bližale črne čeri, ob katerih utegne razjarjeno morje raztrčati na kosčke, je v čolnu, je jela močno na obrežju obhajati čedalje huja razburjenost in nekateri so vztrpetali. Zenske so pričele jadikovati. Z obrežja se je bila dvignila velika zmešnjava glasov, ki so zveneli rezko in zmedenno kakor glasovi blaznežev. Vsi so dajali navsvete, po katerih se ničilo ni ravnal. Prostor, kjer naj bi čoln pristal, je bil

sredi zalivčka. Bila je to nazobčana skala z gladko ploskvijo ob levem podmolju, kjer jo je bila pred nekaj leti izgledila strela. V mirnem vremenu je morje sredi plime naraslo do skale in je bilo tam lahko pristati s čolnom. Zda pa so valovi hrumele; čezno kakor prevračajoči se griči, ki se naglo kotlajo čez plosko ravnico. Možje so stali tam, kjer je skala mejila na kamniti pas, kakih petdeset metrov daleč od morske črte. Vendar pa so jim valovi pljuskali k nogam, kadar koli se je morje dvignilo. Zmajali so z glavami in drug drugega pogledali v oči.

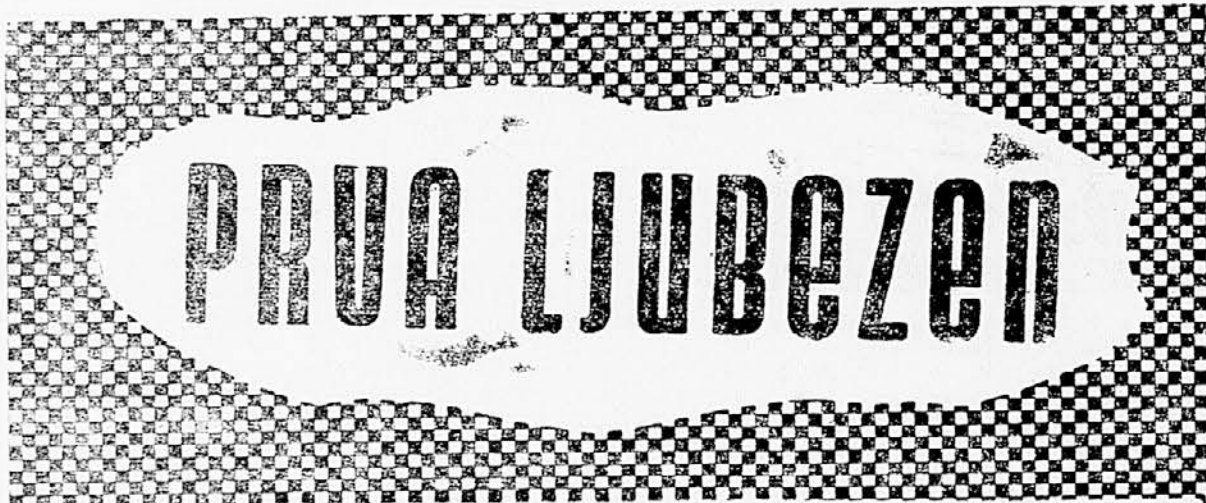
Brat Petra Mullenova, klapav mož s hromim nogo, je z rokami napravil zvonič in zavpil proti ljudem v čolnu: »Držite se čim dlje na morju, v tem vremenu ne morete pristati!« Toda veter in morje sta tako hrumele, da ga ni bilo slišati ni deset metrov daleč. Čoln se je približal, da je bil kakih dvesto metrov od pristajališča. Ljudje na obrežju so lahko razločno videli obraze veslačev. Njihovi obrazi so bili spačeni in divji. Telesa so jim bila trda od strahu, z nogami pa so se togo upirali ob stranice čolna, kazali zobe in sunkovito premikali vesla. Ko so dospeli do razdalje dvesto metrov, pa so naenkrat obrnili čoln in pričeli veslati stran od pristajališča. Tišina je zajela ljudi na obrežju. Možje so napeto oprezali za čolnom. Zenske so se postavile na noge in se oklenile druga druge. Pol minute je bilo vse tiho, medtem ko so morje v čolnu skušali dobiti pravo smer.

Potem je z obale in iz čolna hkrati zadonel krik. Čoln se je zavrtel proti pristajališču, da so zapela vesla, ki so drsela ob zgajeni, mokri les ročajev. Počelo škripanje vesel in divje sopihanje veslačevih mož je s svojim nenadnim zvokom preglasilo divje bučanje morja. Čoln se je zasukal proti skalam. V tem trenutku bodo veslači zdrobljeni na kosčke ali pa na varnem.

Potem so ženske, ki so stale na skalah, kar ponorele od razburjenja. Ni jih spralel trepet strahu, ko so gledale vitko, s črno jadrovinno prevlečeno ladjico s posadko treh mož, ki je rezala sinje in bele vode in kakor strelca drvela proti skalam. Vpila so. V njihovem vresčenju je zvenelo divje, blazno veselje. Bridgetine oči niso bile več žalostno zamisljene, pač pa so ji ognjevit žarele, kakor da bi bila mož. Vse ženske razen Mary Mullenove in žene Stephena Hallorana sp s pohlepno strmele v ladjico, hkrati pa so si pulile lase in vresčale, kakor da jih je strah. Mary Mullenova je padla z obrazom na skalo in obležala. Brada ji je počivala v rokah. Tako se je kar naprej grizla v mezinec in mrmljala sama pri sebi: »O blagoslovljeni sad mojega telesa!« Zena Stephena Hallorana se je bila zavila v svojo ruto in v globoki zarezi med dvema prodnikom dobila živčni napad.

In možje v naglo bližajoči se ladjici so takisto vpili. Blazna strast je prešinjala njihov krik, kakor da so jim bučanje morja, omamljujoča sila belih in zelenih voda, ki rjovejo okoli njih, in veter, ki jim hrumi nad glavami, pregnali strah. V tistem blazenju, ko jim je ladjica drvela v smrt, se niso več bali smrti.

Čoln, njegovo posadko, može na obrežju, ženske na skalah — vse je v enem samem divjem trenutku povezal skupni prezir do smrti. Človeštvo je tulilo svoj kljubovalni klic v obliče neumljenije nasave. Ko so odjenjali, je bil premor poln silne napetosti. Glasovi so utihnili in tišina je zavladala. Čoln je priletel na greben vala z iztegnjenimi vesli, ki so se njih konice komaj še dotikale vode. Potem so se vesla potopila. Oglašilo se je škrtanje, pljusk, šumenje. Ljudje so prestrašeno zasigali, z obrežja so se dvignili naglo mrmljajoči, razburjeni glasovi. Možje na obrežju so se s sklenjenimi rokami strnili v dve vrsti in čakali. Prvi so bili do pasu v vodi. Ladjica je šlinila med obe vrsti. Pograbili so jo. Val se je prevrnil čez njihove glave. Blazen krik, potlej pa zmeda. Čoln in najsprejdi možje so bili pod vodo. Nato se je val umaknil. Čoln s posadko in možje, ki so držali čoln, so ostali na skalji; oprjemali so se in se oklepali drug drugega, kakor se utaplajoč pes oklepa zemljo. Zapodili so čoln v breg. Bili so na varnem.

V Metko sem bil zaljubljen čez ušesa. Ona je imela štiriinajst let, jaz pa petnajst. Komaj mi je segala do brade, toda ljubezni ne merimo s centimetrimi merili. Ona je stanovala v sosedovi hiši; če pa sva si dopisovala, je namo donasal pisma njen mlajši brat. Metka mu je dala za to marksidaj kak kosček sladkorja iz materine doze, jaz sem mu za tudi dal večših kako pest sladkorčkov.

Danes vem, da Metkina lepota ni bila nadpovprečna. Vsekakor pa je Metka postala brhka gospa. Takrat pa se mi je zdelo kot Afrodit, in nikomur ne bi bil svetovalec, da bi rekel o nji kaj neugodnega. Lase je imela kostanjeve in, kolikor se spominjam, rjave oči. Samo ob sebi se razume, da je imela škrlatne ustnice, in lesk, sijaj in barva njenih lic so bile kot zrele breskve. Pri petnajstih letih smo zadovoljni z vsako primerjavo, in če se še danes izražam tako poetično, delam to zato, da bi bil do svojih nekdajšnjih srčnih občutkov pravičen.

Midva sva se hotela poročiti čimprej. Tako sva si tudi vedno pisala. Papir najinih pisem je bil mnogokrat zelo poceni izvora. Od branjeva, iz zvezka ali od kod drugod. Zgodilo se je, da je bil papir zamašen. Najbrž je postillon d'amour jedel kdaj z maslo namazan kruh. Toda jaz sem sprejel pismo vsakokrat z utripajočim srcem.

Nekaj nesmitnega je bilo to.

da sva morala držati najino ljubezen v tajnosti. Ko so Metkini starši razkrili najino ljubezen, mi je njen oče dal nekaj zaščitne in me imenoval mladega ušivca. Hčerka pa je bila v njegovih očeh neumen človeček. Dovolj dokazov, da ni imel za najine srčne zadeve prav nikakega razumevanja. Ponašal se je kot medved, kot znani slon v izložbi porcelana. In s tisto pošastjo nekega očeta so moji starši gledali ušivca in neumnega človečka popolnoma soglašali. Vrstil se je polom za polomom, toda v boji sem šel na obe strani neutrudno in trmasto.

Zaboga, kdaj je že to bilo? Med tem časom je preteklo po Donavi že precej vode, pa sem spoznal, da ljudje, ki žive v jeseni, pozabljajo, kako so živeli spomladi.

Zaradi tega pripovedujem to zgodbo.

Takrat je bila pomlad, pomlad v naju in okoli naju. Metka, »človeček«, se je ravno tako veselila na njo kot »mladi ušivec«. Sonce je sijalo le za naju in za naju se je modrilo nebo; in celo med visokimi stiri hišami stenami naše ulice, je cvetelo in vonjalo le za naju. Toda midva sva hotela biti bliže pomladi in sva se odmaknila. Hotela sva biti sama. Če bi naju vprašali zakaj, ne bi znala odgovoriti. Midva sva hotela iti na izprehod, stran od godrnjav in karajočih staršev, hotela sva biti izven meje kakih zaščit.

Ker pa je bil svet tako lep in sem se hotel izkazati kot kavalir, sem v neki slaščičarni kupil krofe. Pri tem sem zapravil ves denar. Toda nič za to. Svoje sladkarije sem stlačil v žep suknjice, zakaj le otroci smejo jesti sladkarije na ulici, odrasli se to ne spodobijo. Midva pa sva dirjala naprej proti parku mestne periferije, ker je bila to prijetna izletna točka, pri tem pa sva si prihranila denar za vožnjo.

Na poti v park sva šla po pustem polju. Tu in tam sva utrgala kakšno cvetlico, in jaz sem končno mogel Metki za taktni za bluzo šopek. Ko sem to storil, sem se čudno razburil. Saj se je zgodilo prvič, da sem se Metki tako približal. Rad bi jo bil poljubil, pa si pri belem dnevu in javno kaj takega nisem upal storiti. Oh, še nikdar se nisva poljubila, pa čeprav so se najina pisma končala vsakokrat s tisoč poljubi. Poljuskala nisva tega nikdar.

V tistem revnem šopku so bila tudi kolužnice. Iztrgal sem jih iz šopka in Metka me je čudno pogledala.

»Zakaj delaš to?« me je vprašala z rahlim očitkom. Zato, da jih potem zavrzemo? »Vendar ne trgamo cvetic!« — »Rumena pomeni ljubosumnost,« sem rekel patetično, da sem mogel dodati še nekaj vzvišenega: »Tebi bi sploh smeli darovati le rdeče cvetlice. Rože ali kaj podobnega. Pa tudi modre. Saj vendar veš, in sem ji pomežiknil: »Rdeča

je ljubezen, modra pa je zvestoba.«

S tem pa sem svojo predrznost izčrpal in šla sva naprej. Bil sem ves srečen. Le če sem pomislil, da bi morala danes njega dne biti konec papirnatih poljubov za vselej, se pravi, da bi morali od parka dalje igrati le postransko vlogo, se mi je zdelo ta misel nekoliko prenaplajena. V tistih trenutkih sem si želel, da bi se cilj oddaljil. Toda bližje se je vedno bolj. In čim bližje je bil, tem bolj sem molčal.

Pravzaprav je ljubezen muka. Medtem ko sem se tako namučil, sva tudi že dosegla park.

»Kako lepo je tu,« je rekla Metka s pogledom, ki je hotel objeti vse: stara drevesa, mlado grmovje. »Sijajno! Tu je res tako kot v gozdu.«

Bil sem ji zelo hvaležen, ker je nanesla prilika, da se izkažem. Napravil sem to temeljito. Rekel sem:

»Zal, da je tu preveč ljudi.« Metka me je pogledala debelo, nato pa se ozrla stran. Bil sem vesel, da me je razumela. Bil pa sem tudi ponosen na to, da sem tiste tako tehtne besede tako lahko izbletel. Prijel sem jo za roko. Pri tem sem se spomnil, da sem nekoč bral, da je to, če se zaljubljenca vodita za roko, dokaz povezanosti.

Potem sem začel v hlačnem žepu iskati konček cigarete in vžigalce. Kadil sem, čeprav mi kajenje ni nikdar upajalo. V obraz sem bil vedno zelen. Toda na svežem zraku je kar šlo.

Spominjam se, da so nekateri ljudje, ki so me srečavali, vame kar zijali. Starejši so nekaj godrnjali, mlajši so se mi pa rogali.

Bedasti ljudje, sem si mislil. Toda jaz sem hotel iti po stranski poti, ki se je naposled le prikazala. Ozka steza po travi, izhajena od sto nog. Levo in desno je bilo grmovje. Sicer je bilo po tisti poti prepovedano hoditi zaradi tega, ker ni spadala med poti, ki so bile za hojo določene. Toda ravno zaradi tega sem peljal Metko po tisti poti.

Zdaj sva bila sama, končno sama. Vrgel sem se za neki grm v travo. Iz daljave je bilo slišati glasove ljudi. Midva pa

sva medtem sedela drug poleg drugega in molčala kot ribe. Seveda, v meni ni bilo tako mirno. Naposled bi bil le rad pritegnil Metko k sebi, da bi jo bil, kar bi bil rad storil že v polju, poljubil. Čeprav je v meni kar besnelo, se nisem mogel dokopati do tistega poguma, da bi bil položil Metki roko na vrat. In vsakokrat, kadar sem si dajal pogum, sem pri tem ohromel.

Zato sva tam le tako sedela in gledala predse. Metka je molčala tako kot jaz. Medtem pa, ko je mineval čas, nisva storila ničesar drugega kot to, da sva se v najboljšem primeru drug drugemu prav bedasto nasmihala. Nazadnje pa mi je bilo tega že preveč, pa tudi premalo. Hotel sem vstati in oditi. Vendar od tega ni prišlo, ker se je zgodilo nekaj drugega.

Metka mi je položila na rame roko.

»Počakajva še nekaj časa, ko pa je tu tako lepo.«

Sram me je bilo, da je prevzela iniciativo zopet ona. »Take prilikoosti ne bo zopet tako kmalu,« je dejala. Njen smeh me je razburil. »Ne bi... ne bi mi hotel dati...« Plaval sem v morju omamnih čustev, nato pa poletel v sedmo nebo, in naposled... »krof?« je sledil Metkin glas. »Mislim, da si tako že vse zmečkal.«

Znamenite gosli, ki so mi pravkar zaigrale, so onemele. Kmalu sem padel skozi sedem nebes navzdol in se znašel spet na tem svetu, za grmom v travi.

Nekaj sem zamrmral in potegnul iz žepa krofe. Res so že bili zmečkani. Toda Metka se za to ni zmenila. Svoj del krofov sem pojedel z oso jezo in razočaranjem. Ona pa je tudi dobila svoj del obnem s papirjem. Oblizovala se je kot mačka. Ko je obilala še papir, sva se odpravila domov.

Pozneje mi je Metkin mali brat prinesel še nekaj pisem. Bilo je vendar tako lepo takrat v parku, je bilo pisano v pisnu. Če se ne bi mogla morda zopet kdaj sniti?

...s to tisoč poljubi Tvoja prisrčno Te ljubeča, vedno le Tebi zvesta Metka.«

Toda jaz nisem odgovoril in sem šel za svoj denar rajši v kino. W. P. Kirsch

Umivanje las

Otroci pri ročnem delu

Vkuhavanje

Zdravnik svetuje

A black and white photograph of a woman in a tropical setting. She is wearing a patterned, sleeveless dress with a wide belt and a large, dark, feathered headdress. She is holding a woven basket in her right hand and looking upwards with a smile. The background shows palm trees and foliage.

6. številka

Sodobnega
gospodinjstva

- 72 -

Mlado fiziološko strošje osna-
žimo, stehamo in ga za trenu-
tek vržemo v vrelo vodo, ga
tako odcedimo in razprostremo
po spaznem prtiču, da se shladi.
Ko je popolnoma hladen, ga te-
sno vložimo v škaf ali lonec
vsem pa potresemo s soljo. Pri-
bližno 15 dkg na 1kg fiziola. Za
gornjo plast prihranimo nekoli-
ko več soli, ker se sama steka.

S čim postreči gostu

Monogrami na perilu

Velikost monogramov je lahko različna, v primeri s prejšnjimi — pa dosti manjša. Povprečna velikost za posteljno perilo je 5 cm, za blazine nekoliko manjša. Za žepne robce pa le 1 cm. Lahko uvezemo tudi monograme z malimi začetniškimi črkami pred-

Kadar kupujemo kostum, iščimo dvoje kril, ki pa ju u-

podimo malo razslepne in si privo-
rojimo vsako drugače. Krilo so
ica in imamo tako vedno enega

Okraski v naših stanovanjih

neokusno okrasje in si ga ure-
dimo preprosto, praktično in
prijetno, da se bomo počutili v
njem res prijetno.

Z

**IZBERITE
ZA
POLETJE**

IZBERITE ZA POLETJE

Nad 12 milijard za stanovanja

Iz perspektivnega načrta o stanovanjski in komunalni dejavnosti v mariborskem okraju

Velike potrebe po novih stanovanjih v mariborskem okraju niso v sorazmerju s sedanjo stopnjo razvoja gospodarstva, zlasti gradbeništva. Razpoložljive možnosti ne dovoljujejo, da bi stanovanjski problem rešili v sedanjem petletnem obdobju, čeprav so možnosti za ublažitev tega problema. Vskla-

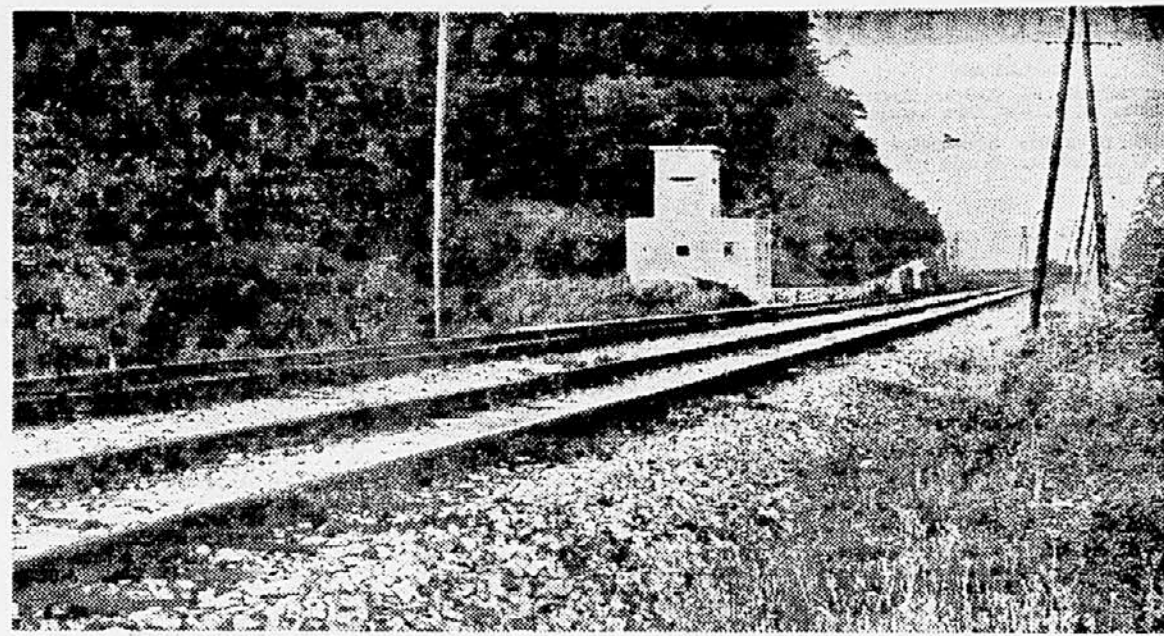
dati bo treba stanovanjsko gradnjo s porastom prebivalstva in gradnjo komunalnih objektov ter nekoliko izboljšati stanovanjski standard v industrijskih središčih. Povprečno je v okraju predvideno povečanje stanovanjske površine na enega stanovalca od 9,9 na 10,3 kv. metra v letu

1961. Za uresničitev teh nalog bo treba pripraviti ustrezne urbanistične rešitve ter usposabljati gradbeno operativno in obrt za reševanje teh problemov. Posebno pozornost bodo posvetili nadaljnjemu razvoju družbenega upravljanja stanovanjskih stavb in zagotovili ustrezno pomoč hišnim svetom.

Vzporedno s stanovanjsko izgradnjo bodo v mariborskem okraju gradili objekte, ki bodo razbremenjevali gospodinjstva ter razvijali trgovsko in obrtno mrežo, pa tudi razne komunalne službe. Prav tako bodo zagotovili ekonomske projekte in ustrezni gradbeni material za gradnjo stanovanj na podeželju. Posebno pozornost bodo posvetili gradnji stanovanj za zdravstvene, prosvetne, kmetijske in ostale strokovnjake, kakor tudi gradnji stanovanj za delavce na kmetijskih gospodarstvih.

Po perspektivnem planu bodo znala skupne investicije za stanovanjsko izgradnjo v socialističnem sektorju 12,2 milijarde dinarjev. Od tega bodo prispevale gospodarske organizacije iz svojih razpoložljivih sredstev 3360 milijonov dinarjev, občinski kreditni skladi za zidanje stanovanjskih hiš 8178 milijonov dinarjev, medtem ko bo za 662 milijonov dinarjev treba najeti kredite iz drugih

virov. Družbeni plan računa tudi s tem, da se bo postopno večalo tudi zanimanje za gradnjo stanovanjskih hišic v zasebnem sektorju in da bodo znala denarna vlaganja zasebnikov v stanovanjsko izgradnjo okrog 7 milijard dinarjev, s katerimi bodo zgradili okrog 2750 novih stanovanj. Glede na materialne pogoje do leta 1961 se bo komunalna dejavnost razvijala vzporedno z gospodarskim razvojem v okraju, s poudarkom na razvoju komunalne službe v mestih in industrijskih središčih. V zvezi s stanjem, obstoječimi možnostmi in osnovnimi cilji, predvideva osnutek plana povečanje oskrbe z vodo v celotnem okraju za približno 80 odstotkov, zlasti pa v Mariboru, na Ravnah, Rušah, Ptuj, Slovenski Bistrici, Dravogradu in Črni. Predvideno je tudi povečanje kanalizacijske mreže za 75 odstotkov ter znatne rekonstrukcije razdelilnega električnega omrežja. Stevilo elektrificiranih vasi v okraju se bo v petletnem obdobju povečalo za 18 odstotkov. Vodovod v okraju bodo gradili po sistemu skupinskih vodovodov ter bodo ves okraj razdelili v preskovalne cone. V Mariboru in v drugih krajih okraja bodo posvetili posebno pozornost razvijanju stanovanjskih nastoj.

Trinajst let po koncani vojni so ostali v naši domovini nedotaknjeni le še redki sledovi okupatorjev. Eden izmed teh je bivši nemški bunker ob železniški progi Ljubljana-Maribor v Besnici pri Ljubljani.

Poslej dovolj pitne vode

Živahna komunalna dejavnost v Meziški dolini

V Črni in Zerjavu je zadnje leto opaziti živahno komunalno dejavnost, ki že daje prve plodove. Te dni bodo končali modernizacijo vodovoda. S sedmimi novimi zajetji in podaljški na omrežju bo Črna zadostno preskrbljena z dobro pitno vodo, saj se je zmogljivost vodovoda povečala od prejšnjih 1,2 lra na 5,6 litrov vode na sekundo.

V gradnji je nova cesta iz Mežice v Lešje, ki bo omogočila tamkajšnjim kmetom dostop z vozni, in traktorji in bi hkrati pomagala k boljšemu in lažjemu odkupu kmetijskih pridelkov, predvsem mleka. Zadnje tase se v občini precej ukvarja tudi z izboljšanjem pogojev za turizem. Pri avtobusni postaji nameravajo odpreti informacijsko pisarno s prodajo vozniškov, saj vozi vedno več avtobusov, ki so povezali Črno tudi z Ljubljano in Mursko Sototo.

Največja pridobitev za Črno pa bo seveda sodoben turistični dom s kinodvorano in tujskimi sobami, za katerega prostovoljci že pridno kopije temelje. V začetku avgusta bo v občini turistični teden, v katerem bodo prebivalci tekmovali v čim lepši okrasitvi domov, dvorišč in mesta sploh. Če bo občinskemu odboru uspelo dobiti potrebna sredstva bodo v kratkem začeli urejevati tudi kanalizacijo, nujno pa bo tudi čimprej modernizirati cesto še od Zerjave do Črne. Od Prevalja do Zerjave je rudnik z lastnimi sredstvi asfaltiral cestišče, tako da je vožnja po dolini do Zerjave pravcati užitek.

(3p)

Deset let „KREDE“

Uspešno izpopolnjevanje delovnega procesa — Izdelovanje steklarskega kita

Obiskali so bolno šlane kolektiva

V zdravilišču za TBC v Topolnici se vedno zdravi po nekaj članov kolektiva meziškega rudnika. Te dni so jih obiskali funkcionarji rudnika na čelu s predsednikom upravnega odbora. Z bolniki so se tovariško pogovorili in jim izročili darilo ter želeli skorajšnje okrevanje. Njihovi bolni tovariši so bili obiski in darili zelo veseli.

K.M.

Letos mineva deset let, odkar so ustanovili na Srpenici krajno podjetje »Kreda«, ki je začelo izkoriščati obsežna ležišča gorske krede ob Soči. Čeprav je bil začetek težak, se je podjetje vseskozi izpopolnjevalo in širilo, tako da je danes eno izmed najbolj pomembnih podjetij v bovski občini. Precejšnje težave so imeli tudi pred dobrima dvema letoma, ko so se odločili za dokaj nepremisljene investicije, ki niso dale skoraj nobenih koristi. Posledice občutijo še danes, vendar upajo, da jih bodo kmalu odpravili.

Letošnji proizvodni načrt (3200 ton mleto krede) bodo prav gotovo izpolnili, saj so je že približno polovico namreli v prvi polovici letošnjega leta.

Najpomembnejša pridobitev zadnjega obdobja je nedvomno osvojitve proizvodnje steklarskega kita. Zasluge za to ima poleg vodstva in samoupravnih organov »Color« v Medvodah, ki je odstopila »Kredi« potrebne stroje, da bi tako pomagala podjetju do napredka in tamkajšnjim ljudem do zasluge. Tovarna »Color« se vedno vsestransko pomaga podjetju, da bi se čimprej uveljavilo tudi s proizvodnjo kita. Letos naj bi ga izdelali okrog 500 ton. Pričakujejo, da bodo to dosegli, saj se bo prava sezona začela šele jeseni. Doslej so ga izdelali okrog 150 ton. Z izdelovanjem kita se bo letos povečala vrednost proizvodnje na nad 50 milijonov din, medtem ko je lani znašala le 17 milijonov din.

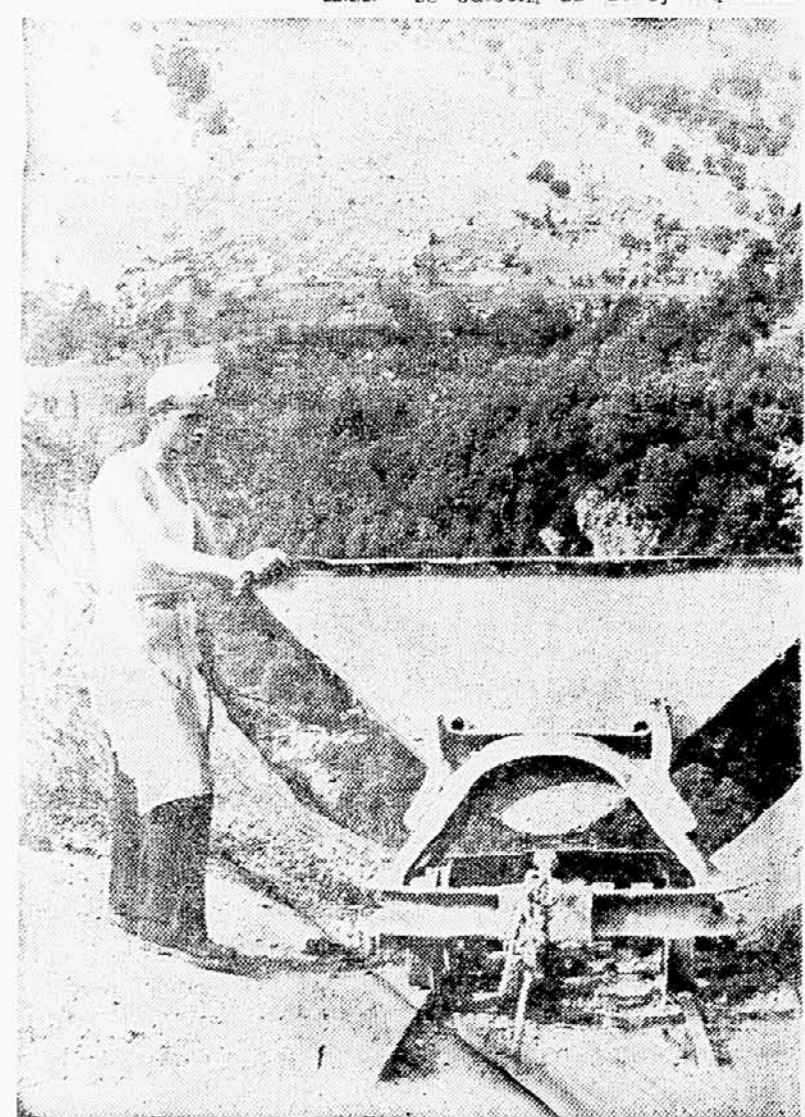
Druge pomembne pridobitve zadnjega časa je tudi ureditev

prevoza surove krede od kopa do sušilnic. Uredili so poseben tir, po katerem pripeljejo na električni pogon v posebnem vagončku po dokaj strmim pobočju po toni krede naenkrat. Pred tem so imeli žičnico, ki je z istim elektromotorjem zmogla le nekaj nad 100 kg.

Kredo še vedno sušijo predvsem v naravnih sušilnicah in le v kritičnem obdobju se poslužujejo umetne sušilnice, ker nima zadostnega učinka. Če bo le mogoče, jo bodo še letos uredili, poleg tega pa bodo izpopolnili tudi proces mletja krede. Za prihodnje imajo še razne druge načrte. Prav gotovo bi bil podjetju zelo potreben tudi lasten tovorni avtomobil, s katerim bi sami prevažali kredo do železniške postaje. Vodstvo in samoupravni organi naj bi o tem resno razmislili.

Za konec lahko zapisemo, da prav vsem članom delovnega kolektiva, predvsem pa samoupravnim organom in vodstvu podjetja ni vseeno kako gospodarno, prav vsi se po svojih močeh trudijo, da čimbolj uspešno, zato tudi uspešni ne izostajajo.

Se.

V takšnem vagončku pripeljejo naenkrat do sušilnic okrog 1000 kg krede in jo naložijo na police, kot prikazuje naša slika.

Tako je v Šmarjeti in še kje

Juljsko nedeljsko jutro v Šmarjeti pri Novem mestu. Iz cerkve se slišijo orgle in žensko petje. Skupine mladih stojijo po cesti in se pomenkujejo. Očividno jih ne zanima cerkveno petje, ne veselo poskočnice, ki prihajajo iz radijskega sprejemnika v gostilni. Oboji glasovi jih dosega in se križajo v zraku. Moški razpravljajo o vsem, kar se je zgodilo čez teden. Kako gre delo pri gradnji vodovoda, kako kaže letina, kakšna je kaj davčna akontacija, kako bo s prodajo krompirja. Kaj drugega jih skoraj ne zanima. To je njihov svet.

Ni manj kot na cesti, jih je v gostilni. Zgodaj zjutraj se »krepčajo«, največ s krepkimi žganimi piščanci. Ves teden ni bilo priložnosti, da bi si ga privoščili, zato danes malo več in »boljše«. Med boljši štejejo liker in druge umetne pišče.

Gradnja vodovoda napreduje, toda počasi. Premalo plačajo. Komaj 32 din na uro. Kdo bo delal v taki vročini za teh par kovačev. Da bi čimprej napravili s prostovoljnimi delci, jim priporočajo, ker bodo štirje m

ljoni, kolikor je odobreno za njihov vodovod, prehitro porabljeno. Prav, saj smo že precej naredili, pa še bomo, ko bo vodovod bližje vasi.

Kar je res, je res; letina je kar dobra. Krompirja bo še več kot lani, tudi pšenica ni kaj pravirovarjati in drugemu ne. Prva kosa je bila bolj piča, bo pa druga boljša. Pri govoru o davčni akontaciji se pričinja pridruženje. Krivična je ta odmera, da je kaj. In seveda, katastrofe, tudi veliko kriv. Ni urejen in zemlja je previsoko ocenjena. Saj veste, tisti naš ongi poslanec v rajni Avstriji je iz bahaštev poslal zemljo v Ljubljano v analizo. Ni je vzel na polju, pač pa doma pod tnalom. Lepa črna prhljica. Po tem vzorcu so klasificirali zemljo v Šmarjeti. Sedaj pa plačujemo, da smo črni...

»Obveščam vas, da bo takoj sedaj v šoli zbor vlivcev. Pridite! Možak to pove s stopnice. Kamor se je povzpeli, da bi ga »lojše slišali. Sicer pa je dobila vsaka družina posebno vabilo za zbor vlivcev.«

Poziv možaka na stopnicah

nima pravega učinka. Večina ljudi se usmeri na vse strani, doberšen del pa še v gostilno. Uro po času, določenem za zbor vlivcev, je razred v šoli še vedno brez vlivcev. Pol ure pozneje pa se jih le zbere petindvajset. Petindvajset od 468. Med njimi tisti ene volivke.

S petdeset do osemdeset odstotnim zanimanjem poslušajo poročilo odbornika o delu občine, o družbenem planu, o proračunu. Pa še poročilo kmetijske zadruge. Potem razprava.

Se sliši, da je vodovod slabo planiran, da ne bo prišla, kaj? Delali so strokovnjaki, oni odgovarjajo. Pota do naših vasi, to zaniči. Saj ne moreš z avtom v vas. Občina naj preskrbi pruh (kamnolom). Zmeraj obravnava, to pa pota, nič pa se ne napravi, Mi, mi, seveda bomo pomagali delati. Sicer pa kakaj plačujemo takse na vozove. Kam gre ta denar, a?

Piši v zapisnik sklep, da se ta in ta pota popravijo. In da zahtevamo, da na prihodnjem zboru vlivcev poročajo, kako je s to zadevo in kaj se je napravilo. Ne, oprostite, morali bi za-

pisati, kaj bomo mi napravili, potem zahtevati pomoč. Nak, mi moramo zahtevati, saj plačujemo. Pa naj nam oprostijo takso. Zakaj bi plačevali in še sami popravljali pota. Eno ali drugo, oboje pa ne. To se naj da v zapisnik.

Pa tudi to daj v zapisnik, da želimo popravek katastra. Če bi šlo pri davku za tisočak gori ali dol, ne bi nič rekli. Gre za deset tisočakov. Te odmere ne razumem. Onegov Janez ima le 4000 din akontacije, je pa samo vina prodal za 300 jurjev, jaz imam od krpe zemlje pa skoraj prav toliko akontacije. Kaj je to pravičeno? Kje pa! Saj samo za davke delam!

Na poročilo zadruge in dopolnilo odbornika zadruge ter njegovo priporočilo za pogodbeno sodelovanje v poljedelstvu ni pripomb. Zunaj na cesti pa je bilo toliko kritike na račun poslovanja zadruge. Da je upravni odbor samo privesek, da odločajo o vsem posamezniki, da ne upoštevajo sklepov upravnega odbora in zadržnikov, da imajo naziv temu podporo v Novem mestu, da so proti temu oni za to brez moči itd. Upravni odbor je vedel, da je danes zbor vlivcev, vendar je za isti čas sklical sejo upravnega odbora. Končno je moral sejo le prelo-

žiti. Ko bi le na kakšen način našli skupni jezik za reševanje vseh problemov, tudi zadržnih!

»Toj, kam bi prodal,« tarna upravnik zadruge. Kakih 60 ton zgodnjega krompirja ima, pa ne ve, kam bi ga vnovčil. Prečudno. V 14 km oddaljenem Novem mestu pa potrošniki jedo raje testenine in riž, ker je to ceneje kot krompir. Ta je bil do pred dnevi po 50 din kg, danes pa je še vedno po 40 din. Krompirja bo tudi letos na Dolenjskem obilo.

Tako je v teh vročih juljskih dneh v Šmarjeti. In ne veliko drugače bi bilo ugotovili tudi v drugih vaseh. Dobrih stvari in pridobitev niče ne omenja. Te so same po sebi razumljive, kaj bi se bahali. Le naprej, vodovode, pota, ceste, šole, domove, trgovine, stroje, motorna vozila, še boljše prometne zveze, čimveč regresa, pa čimmanjše davke, da bo blagostanje. Da bo? Trdim, da je to že sedaj tako, kot še ni bilo nikoli in da ne nehnno raste. In četudi bi se kdo odzidal in vprašal, če taki, ki kritizirajo, morda žele nazaj stare čase in razmere, naj si prej ogleda pot, koder se bo rešil. Takih vprašanih pa naši ljudje na vasi ne žele. Preveč jih žalijo.

(2)

MOTORNI VLAK Z DVEMA VAGONOMA TUDI V POMURJE

Odkar je na progi Murska Sobota-Ljubljana in obratno začel redno voziti motorni vlak, so prebivalci Pomurja, Prekarije in Dravskega polja dobili zelo ugodno vlakovno zvezo z Ljubljano in osrčjem naše republike. Promet na motornem vlaklu je zategadelj venomer narastal, a v zadnjem času je motorni vlak z enim vagonom postal že očitno pretesen za tolikšen naval potnikov.

Pivka

Te dni so v podjetju »Javor« v Pivki začeli izdelovati obratne bolničarje, ki ga je obiskovalo petnajst članov kolektiva, med njimi tudi dva gasilca, kar je vsekakor razveseljevalo. Tečaj šol vodila medicinska sestra in zdravnik. Tečajniki so po dveh mesecih pokazali solidno znanje in zaključili tečaj z odličnim ali prav dobrim uspehom.

S. M.

Lokalni činitelji v Murski Soboti, Ptuj in drugih večjih krajih ob progi Hodoš-Pragersko si zdaj prizadevajo, da bi pri Glavni direkciji JZ v Ljubljani izposlovali uvedbo stalnega motornega vlaka z dvema vagonoma na tej progi. Tudi ljudski poslanci iz tega dela Slovenije so se odločno zavzeli za uresničitev te pobude, ki je pravzaprav rezultat prometnih potreb in želja prebivalstva ob Muri in Dravi.

Zaželeno bi bilo, da bi, če ni resnejših tehničnih ovir zastran sposobnosti te proge za tak vlak čimprej prišlo do uresnitve te pobude.

K.

Murska Sobota

V Murski Soboti so po načrtih domačega Projektivnega biroja začeli te dni urejati v novem gasilskem domu prostore za redno postajo Radia Ljubljana. Tehnična dela opravljajo strokovnjaki iz Ljubljane. Visoko radijsko anteno so že postavili.

Relejna postaja v Murski Soboti bo omogočila boljši prenos osrednje ljubljanske radijske postaje v Pomurju in okolici, uresničevala pa bo tudi svoj lokalni program.

K.

Nova šola v Osolnici ob Kolpi.

Vedno več knjig

Stevilo knjig v Mariborski mestni knjižnici stalno narašča. Še pred leti je imela knjižnica le nekaj tisoč knjig, sedaj pa je to število preseglo že 22.000. Vodstvo knjižnice se bori z različnimi težavami, predvsem resen problem, pred katerim je mariborska knjižnica pa so pretnost prostori. Stevilo knjig je tako naraslo, da so postavili knjižne police v sleherni kotiček, tako da sedaj nimajo niti svojih pravih prostorov.

Mariborčani kaj radi berejo, saj to dokazuje velik obisk in število izposojenih knjig v mestni knjižnici. Največje zanimanje za knjige je med šolsko mladino. Iz statističnih podatkov je razvidno, da so v januarju letos izposodili 13.720 knjig, medtem ko se je to število v mesecu juniju nekoliko zmanjšalo in doseglo samo 9.277 izposojenih knjig. Padec v številu izposojenih knjig pa je povsem normalen, saj se bo število v jesenskih in zimskih mesecih zopet povečalo.

Lepo vreme je v zadnjem času privabilo mnogo Mariborčanov na kopališče na Mariborskem otoku. Kolikor bo vreme ostalo še nadalje tako lepo, bo v kratkem začela obratovati redna avtobusna praga med Mariborskim otokom in Mariborom. V začetku julija je dnevno prihajalo na kopališče le nekaj nad 500 kopalcev, proti koncu prvega tedna pa se je število večalo in v nedeljo (13. 7.) so na Mariborskem otoku zabeležili rekorden obisk 3682 kopalcev. Vse omarice in kabine so bile razprodane. Kljub velikemu navelu pa pri vzhodu ni bilo dolgih repov, saj sta odprti obe blagajni.

Ptuj

Deset let Ptuškega tečnika. Te dni mineva deset let, odkar je v Ptuj izšla prva številka ptujskega lokalnega lista. Od leta 1948 do 1950 je list izhajal kot »Naše delo«. Pozneje so ga preimenovali in je do danes obdržal ime »Ptujski tečnik«. List izhaja v tedenski nakladi 4000 do 5000 izvodov.

Na Trnovem grobnica padlim partizanom

Na Trnovem nad Gorico bodo padlim borcem IX korpusa postavili lep spomenik in uredili grobnico, kamor bodo položili posmrtno ostanke številnih borcev IX korpusa.

Vsa pripravljajna dela so že končana in računajo, da bo grobnica gotova v določenem času, če ne bo vreme oviralo gradbenih del. Grobnica in spomenik bosta stala na visoki vzpetini, tako da bosta vidna daleč naokrog. Material in gradivo bodo na to vzpetino dovažali po posebni strmi progi, dolgi 160 m, ki so jo v ta namen zgradili s pomočjo vzpetne drve, na katerem bosta spomenik in grobnica.

K.

NEIZMERNO POTRITI SPOROČAMO, DA JE NENADOMA PREMINIL NAŠ
PREDOBRI MOŽ, OČKA, BRAT, STRIC IN SVAK

ing. Rajko Leske

PROFESOR GRADBENE SREDNJE ŠOLE V LJUBLJANI.

POGREB NEPOZABNEGA POKOJNIKA BO V SREDO, 23. JULIJA 1958
OB 17. URI IZ NIKOLAJEVE MRLIŠKE VEŽICE.

ZALUJOČA ZENA MAŠA LESKE-GORAZD S HČERKO ZORKO TER
Družine GORIČAN, GORAZD IN OSTALO SORODSTVO.

LJUBLJANA, BUENOS AIRES, 20. JULIJA 1958.

Tolmin

Poročali smo že, da so v Tolminu začeli graditi moderno tovarno mlečnega sladkorja. Graditev poteka v najlepšem redu, saj so v glavnem že vsa zunanja gradbena dela končana. Te dni pa nadaljujejo že notranjo ureditev stavbe.

Ko bo nova tovarna dograjena, bo veliko število delavcev in delavk našlo primerno zaposlitev v domačem kraju. To bo zelo ugodno za tiste prebivalce tega področja, ki so se do sedaj morali voziti na delo v najrazličnejše kraje goriškega okraja. Tovarna pa bo tudi velika pridobitev za Tolminski kot.

Strunjan

Toplo sonce, ki vsak dan vedno bolj pripeka, zelo ugodno vpliva na letino soline v naših solinah. Te dni so v naših slovenskih solinah sredi največjega dela. V Strunjanu sol "zori" kar pred očmi. Skladišča se vedno bolj polnijo.

Pričakovati je, da bo letošnji pridelatek belega bogastva, če bo vročina naraščala morda nekoliko bolj, kakor prejšnja leta.

Iđrija

Leta 1951 so v Iđriji slavili petdesetletnico ustanovitve reške, letos pa petdesetletnico prve mature na njej. Proslave so se udeležili vseh sedem živih maturantov, ki so bili gosti občinskega ljudskega odbora. Ob tej priložnosti so se udeležili tudi raznih drugih prireditelj, ki so bile v tem času v Iđriji. Z zanimanjem so si ogledali tudi mesto, ki zadnja leta vse bolj spreminja svojo podobo.

—ar

CASOPISNO PODJETJE "SLOVENSKI POROČEVALEC"
LJUBLJANA, Ulica Toneta Tomšiča 1
sprejme:

dve uslužbenki za oglasni
in naročninski oddelek
tajnico za zunanjo rubriko in
strojepisno

Pismene ponudbe pošljite Sekretariatu podjetja.

Ne pozabite

V PETEK — 25. JULIJA

BO ZREBANJE

JUGOSLOVANSKE LOTERIJE

POGLEJTE PO TRAFIKAH IN NA POŠTI.

VERJETNO IMAJO SE KAKO SREČKO

ZA VAS.

Komisija za razpis mest direktorjev podjetij pri
Občinskem ljudskem odboru Kamnik razpisuje na podlagi
21. člena Zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih
ljudskih odborov in njihovih organov (Ur. l. FLRJ št.
52/57) mesto

upravnika

Kmetijske ustanove "Veterinarski zavod" Kamnik s sedežem
v Kamniku.

Pogoji: diplomiran veterinar z daljšo prakso.

Plača po predpisih Zakona o javnih uslužbencih in
pravilih zavoda. Nastop službe je možen takoj.

Pismene pravilno kolkovane ponudbe z življenjepisom
pošljite Komisiji za razpis mest direktorjev podjetij
pri ObLO Kamnik najpozneje do 1. VIII. 1958.

RAZPIS

POSLOVNA ZVEZA ZA GOZDNO IN KMETIJSKO
GOSPODARSTVO NA RAKEKU

razpisuje delovno mesto:

1. GRADBENEGA INŽENIRJA ali TEHNIKA za
nizke gradnje
2. REFERENTA za živinorejo — agronom
3. REFERENTA za poljedelstvo — agronom
4. KMETIJSKEGA TEHNIKA
5. RODOVNIŠKEGA KONTROLORJA — nižja kme-
tijska šola

Plača po tarifnem pravilniku podjetja. Ponudbe
pošljite na upravo Zveze do 15. avgusta. Nastop
takoj ali najkasneje 1. septembra, oziroma po
dogovoru. 4433-K

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

PRIPOMBA UREDNISTVA:

Pravna posvetovalnica Sloven-
skega poročevalca od 20. ju-
listov ne bo odgovarjala na
vprašanja. Vprašanja pa lahko
pošljate tudi v tem terminu,
rešena pa bodo po 10. avgus-
tu.

Prosimo bralce in naročnike
naj k vprašanjem prilagajo ku-
nija do 10. avgusta zaradi do-
pone in poštne v znesku tri-
deset dinarjev (v znakah ali
denarju) ter navedejo točne in
polne naslove. Na vprašanja
brez naslovov in ki jim na-
vedeno ni priloženo ne odgo-
varjamo. Naslovi naj bodo pi-
sani čitljivo.

M. C. K.

Vprašanje: Od hiše, ki je v sta-
novanjski skupnosti, prejmete s

solastnino mesečno znesek 800 din
kot 10 odstotkov celotne najemni-
ne, ki jo donata hiša. Ali je tudi
ta dohodek podvržen plačilu do-
hodnine?

Odgovor: Tudi ta znesek, ki
predstavlja 10 odstotkov od celot-
ne najemnine, je v smislu pred-
pisov uredbe o dohodninski podvr-
žen plačilu dohodnine. Po 1. točki
1. odst. 53. čl. navedene uredbe
so namreč oproščeni dohodnine le
oni zneski najemnine, s katerimi
razpolaga hišni svet, stanovanj-
ska skupnost in občina.

Z. R. M.

Vprašanje: V podjetju opravljate
delo, za katero se po tarifnem
pravilniku zahteva, ali visoka stro-
kovna izobrazba ali pa srednja
strokovna izobrazba z določeno
skupno izobrazbo. Ali se bo Vaša upoko-
jilni upoštevalo, da ste na delov-
nem mestu, za katero se zahteva
visoka (I. kategorija), ali srednja
strokovna izobrazba (III. katego-
rija)?

Odgovor: Da bi se mogel dolo-
čiti najvišji zavarovalni razred, do
katerega je lahko po 64. členu no-
vega zakona o pok. zavarovanju
zavarovane razvrščene pri odmer-
janju pokojnine, je Sekretariat
Zveznega izvršnega sveta za delo
v soglasju s Sekretariatom Zvez-
nega izvršnega sveta za občo upra-
vo predpisal pravilnik o katego-
rizaciji delovnih mest (Ur. l. FLRJ
št. 24-58). Po 1. odst. 3. čl. tega
pravilnika pa se v primeru, če sta
določeni v tarifnem pravilniku za
posamezno delovno mesto dve
stopnji strokovne oziroma šolske
izobrazbe več stopenj, vzame kot
kategorija delovnega mesta tista
kategorija, ki ustreza najvišji
stopnji strokovne izobrazbe, ki se
po tar. pravilniku zahteva za delo
na zadevnem delovnem mestu —
torej v Vašem primeru I. katego-
rija.

V. G. C.

Vprašanje: Ker je invalidsko-
pokojninska komisija podala mne-
nje, da ste le 55-odstotno trajno
nezmožen za delo s tem, da ste
sposobni za lažja dela, je okrajni
zavod za soc. zavarovanje odklo-
nil Vašo zahtevo za priznanje in-
validske pokojnine in je tudi re-
publiški zavod za soc. zavarova-
nje na podlagi mnenja višje inva-

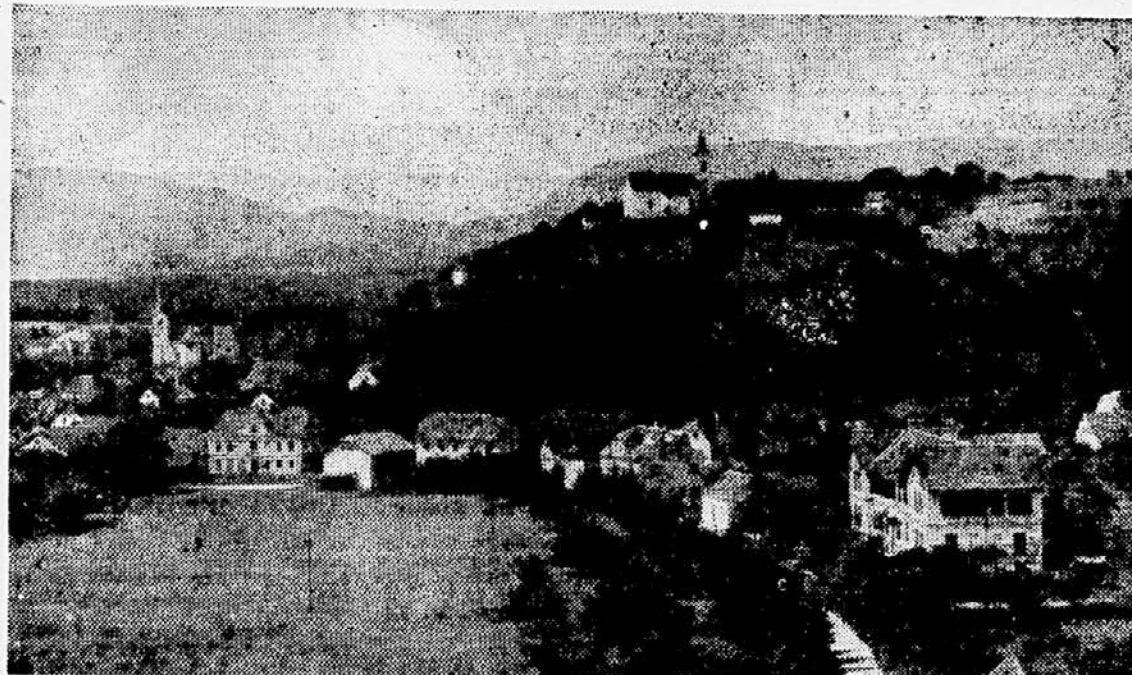
lidsko-pokojninske komisije, ki je
potrdila mnenje prvostopne komi-
sije, zavrnil Vašo pritožbo. Name-
ravate vložiti tožbo in Vas za-
nimajo, ali boste z njo uspeli, ker
menite, da ste popolnoma nezmo-
žen za delo?

Odgovor: Po 35. členu uredbe o
organizaciji zavodov za soc. za-
varovanje se izda odločba o pra-
vici do invalidske pokojnine na
podlagi izvida in mnenja invalid-
sko pokojninske komisije (na pr-
vi stopnji) oziroma izvida in
mnenja višje invalidske pokojni-
ske komisije (na drugi stopnji),
ter so izvidi in mnenja invalid-
sko pokojninskih komisij za zavo-
de za soc. zavarovanje obvezni.
Glede na navedene predpise in
ker ste po soglasnem mnenju obeh
invalidsko pokojninskih komisij le
55-odstotni in torej ne popolnoma
t. j. nad 75 odstotkov nezmožni
za delo, po našem mnenju s tož-
bo proti drugostopni odločbi repu-
bliškega zavoda pri Vrhovnem so-
dišču ne boste uspeli.

KUPON

ZA PRAVNO POSVETO-
VALNICO SP — ODGO-
VORI NA VPRAŠANJA.

Za naš dvojni
praznik —
PRAZNIK OBČINE
VOJNIK
in Dan vstaje
slovenskega
naroda —
22. JULIJ —
čestita
vsem svojim
občanom in vsem
prebivalcem
naše lepe
domovine
Slovenije:

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR SZDL

OBČINSKI ODBOR ZB NOV
OBČINSKI KOMITE LMS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET

VOJNIK

Čestitki se pridružujejo:

PAPIRNICARNA IN LESNO PREDELOVALNA INDUSTRIJA,
VIŠNJA VAS pri Celju — izdelujemo ovojni papir,
filament, nabojne raznih dimenzij in ladijski pod,
MIZARSTVO, VOJNIK — izvršujemo vsa mizarstva dela,
stavbena in pohištvena, solidno in po zmerni ceni,
PEKARNA, VOJNIK — dober svež kruh in vse vrste pe-
civa ob vsakem času, cenjenim strankam na razpolago,
ZDRAVILIŠČE DOBRNA pri Celju,
ZDRAVSTVENA POSTAJA, VOJNIK,
DOM ONEMOGLIH, VOJNIK,
KMETIJSKO GOSPODARSTVO, VOJNIK,
KMETIJSKA ZADRUGA, VOJNIK,
KMETIJSKA ZADRUGA, STRMEC,

Podjetje »DOLOMIT«, FRANKOLOVO — dobavljamo vse
vrste dolomitnega peska. Izdelujemo betonske cevi
vseh dimenzij ter vrhimo manjše gradbene usluge.
DOKLER VIKTOR, diplomirani podkovski in vozovni
kovač, VOJNIK,
FELICIAN FRANC, lončarstvo — keramika, VOJNIK,
KOVAČIČ JOSIP, dimnikarstvo, VOJNIK,
KRAMAR BERTA, frizerski salon, VOJNIK,
SVAJGER FRANC, splošno kleparstvo, VOJNIK,
ZLICAR ANDREJ, mehanika, VOJNIK. — Vsa popravila
biciklov izvršujemo hitro in solidno v zadovoljstvo
vsakemu,
REČNIK ALOJZ — REGA, avtokleparska delavnica, VOJ-
NIK. — Izvršujemo vsa avtokleparska dela kakor tudi
popravila avtomobilov, solidno in po zmerni ceni
ter se cenjenim strankam priporočam za naročila.

4376-R

Velika stava

Seveda bosta glavna ju-
naka slikanice tabornika,
ki sta se napotila v gozd.
Danes vam predstavljamo
prvega. To je

PETER

Šlan Voda Sivega volka
sanpaulskih tabornikov.
Zakaj so taborniki izbrali
prav njega in kako je
upravljal njihovo zaupa-
nje, vam bo pripovedova-
la naša nova slikanica od
1. avgusta dalje.

Radioindustrija

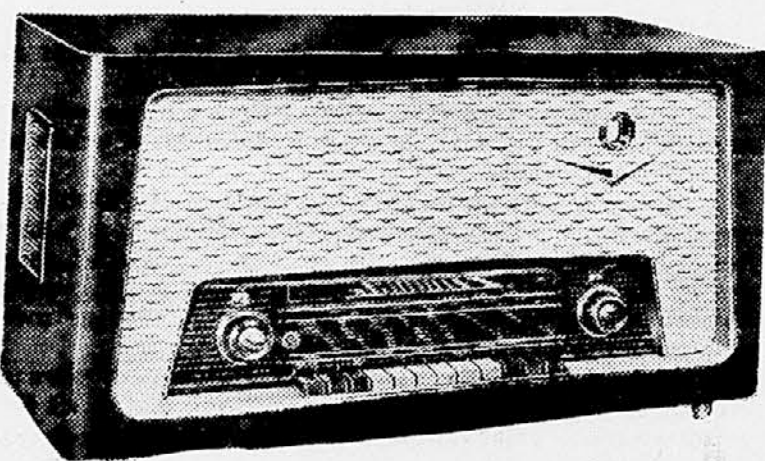
„NIKOLA TESLA“

BEOGRAD — BULEVAR REVOLUCIJE br. 403 — TELEFON 43-350, 43-788

NOVO!

KVALITETNO!

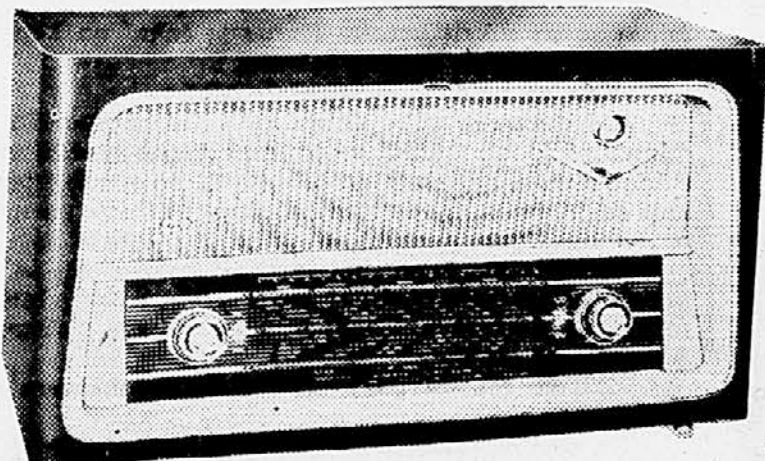
CENE SOLIDNE!

T 58-UKT.
Cena 63.000 din

8 cevni
vrtinla ferit antena
3 zvočniki
12 tipki

5 valovnih dolžin
priključek za sunanji zvočnik
za gramofon in magnetofon
garancija 12 mesecev

T 58-A.
Cena 36.000 din

avtomatska regulacija ojačanja za 3 stopinje
3 valovne dolžine
6 cevni
magično oko
garancija 12 mesecev

Kolektiv Radioindustrije »NIKOLA TESLA« čestita prebivalcem Slovenije za Dan vstaje — 22. julij.

4394-R

ZANIMIVA ATLETIKA V CELJU

Slovenke prve, Slovenci poraženi

Državna rekord šikovčeve in Spata ter republiške znamke Stamejčičeve in štate 4x100 m — Usenikova odlična — Vazič premagal Murata

CELJE, 20. jul. — Na stadionu »Boris Kidrič« so danes nadaljevali dvoboji moških reprezentant Slovenije in Hrvatov. V prvi tekmi, ki jo je vodil mednarodni sodnik, so se predstavili najboljši slovenski in hrvatski športniki.

V moškem dvoboju so Hrvati prednost prvega dne še povečali in zasluženo zmagali 22:21. Tudi če bi danes nastopila Lorger in Lešek, bi zmaga verjetno pripadla gostom. Izmed posameznih rezultatov velja omeniti državni mladinski rekord Spata na 3000 m (zaključni št. 12.00) ter državni rekord na 800 m, v katerem je Vazič spet premagal Murata.

Izidi — 400 m evre — Vucelič (H) 54,7, Zupančič (S) 54,8, Knafl (H) 56,6, 800 m — Vazič (S) 1:51,8, Murat (H) 1:52,0, Čajhen (S) 1:56,0, 200 m — Šnajder (H) 22,5, Kovac (H) 22,6.

Skakalci za Zhiherlov memorial

V osrednjem ljubljanskem kopališču je bilo zaključeno tekmovalno prvenstvo za Zhiherlov memorial. Na sporedu so bili skoki mladincev in članov z deske (3 m). Med prvimi je zmagal Koprivšek, med drugimi pa Porenta (oba Hrvati). Izidi, člani: Porenta (H) 121,70, Novak (Narpič) 117,60, Čajhen (ZPK) 108,10, Osteter (ZPK) 108,20, mladinci: Koprivšek (H) 72,18, Čuk (Triglav) 68,95, Tozon (H) 61,15, Brezovac (ZPK) 57,42.

V ekipnem tekmovalju pa je bil prvi red tak: Ljubljana 63,91, Triglav 40,12, Hrvati 34,63 in Narpič 34,12.

Drugi del tega tekmovalja bo od 8. do 10. avgusta v Zagrebu.

Začelo so se igre Commonwealtha

V Cardiffu, glavnem mestu Walesa, so se s soboto začele športne igre britanske skupnosti. Med prvimi dan so bili v nekaterih panogah doseženi odlični rezultati. V tenisu so zmagali Hrvati, v nogometu pa so bili prvi Angličani. V atletiki so zmagali Hrvati, v nogometu pa so bili prvi Angličani. V atletiki so zmagali Hrvati, v nogometu pa so bili prvi Angličani.

V nekaterih atletskih disciplinah so bili prvi tudi Angličani. V atletiki so zmagali Hrvati, v nogometu pa so bili prvi Angličani. V atletiki so zmagali Hrvati, v nogometu pa so bili prvi Angličani.

KVALIFIKACIJE ZA VSTOP V ZVEZNO ROKOMETNO LIGO

ODREDU NI USPELO

RABOTNIČKI (Skopje) : ODRED 22:16 (12:9)

LJUBLJANA, 20. jul. Sinočnja druga kvalifikacijska tekma za vstop v zvezno ligo v malem rokometu, je bila kaj čudna. Odred bi v njej moral nadoknaditi šest golov, za tolikor je zmagal v prvem srečanju v Skopju. Verjetno v vsej Ljubljani ni bilo človeka, ki bi dvomil o zmagi modro-rdečih. Vprašanje je bilo le, ali bo dovolj izdatna.

Tako so menili vsi — igralci, funkcionarji in gledalci. Zgodilo se je celo, da je nek prijatelj Odreda prepričan, da je bil na tekmi. Le nekaj minut je manjkalo do konca prvega polčasa. Za rezultat se je poznalo pri sedmih minutah, ko je Odred zmagal 22:16. Vprašanje je bilo le, ali bo dovolj izdatna.

Zal pa ni bilo tako: razen v prvih minutah, ko je Odred povedel 10:4, in nato še 3:4. Kasneje pa so Makedonci vsi tri črta napadli in vso tekmo vodili. Ob polčasu je bilo 12:9, nato pa je pri 21:13 teklo »dašilo« po pravi kasti. Odred do konca pa so Ljubljanci vendar še znižali rezultat tako, da se je tudi ta tekma končala s šestimi goli razlike za Rabotničke.

Odred s takim moštvom in tako igro v zvezni ligi ne bi imel kaj tekati. Zato je zmaga Rabotničkova, ki je vsaj pokazal kolikorkolično smiselno igro, povsem zaslužena. Ljubljanci so bili počasnejši in neučinkovitejši, za namerenček pa so imeli še slabša vratarja. Verjetno so tudi streljali napadno, da so ves čas igrali cono, ker v drugem delu tekme tako ni bilo več kaj tvežati in bi se morali odločiti za »možja tri« vsem tem je Odred spremenil še smola, saj

»Moon je mrtev,« sem rekel. »V kopalnici. Nož ima v hrbtu.«

Strelma je vame čez golo ramo. Usta je imela na pol odprta, oči pa skoraj tako mrtve kot oko, ki sem ga bil videl v kopalnici.

»Nisem ga jaz,« sem rekel. »Našel sem ga pred manj kot eno minuto. Nikar ne stoj tako. Bežati morava.«

Prikimala je in se začela obračati k meni, nato se je spomnila in pokrila z rokami prsi. Obrnil sem se proti vratom. Zunaj so se slišali koraki. Rufus je čakal na kopalnico. Verjetno me je slišal, ko sem šel ven.

»Kdo ga pa je?« je vprašala Molly.

»Eden izmed njih. Morda celo Krivonosec. Še pred nekaj minutami je bil spodaj v jedilnici. Moon morda že dolgo leži v kopalnici, ali pa se je zgodilo tačas, ko sem bil jaz doli. Kdor koli ga je, bo zlahka prepoznal druge, da sva ga midva. Edina prava kandidata sva. Ali ne moreš pohiteti?«

Na hodniku so se spet zaslišali koraki. Ali so prihajali iz kopalnice ali od stopnišča? Neka vrata so se odprla. Zdelo se mi je, da Rufusova. Segel sem po ključu, potem pa sem se spomnil, da ga ni.

»Zdi se mi, da ga je Rufus že našel,« sem rekel in se obrnil.

Na sebi je imela rdečo volneno obleko in pravkar je sedela na postelji in si obuvala nogavice.

»Si prepričan?« je zašepetala.

»Mislim tako. Morda lahko zbeživa skozi okno. Precej visoko je, toda morala bova poskusiti. Za božjo voljo, obuj si nogavice, preden bo prepoznal!«

Vrata so se sunkoma odprla in me zadela v glavo. Malo sem se opotekel, nato pa sem se obrnil in zagledal Rufusovo pištolo. Še vedno je bil gol do pasu. »Slišal sem te. Je že prepoznal,« je rekel.

Milton in njegova puška sta bila zunaj na hodniku. Pogledal je v oblogo priklimal. »Ali naj grem po Tilly?«

»Da,« je rekel Rufus.

SLOVENKE ZA ENO TOČKO

PRED SRBIJO

V troboju žensk so bili rezultati še boljši, napetost pa še večja, saj sta se Slovenija in Srbija ves čas menjavali v vodstvu. Naposled pa so domačinke vendarle bile za eno točko boljše.

Slovenci so dosegli državni rekord v tekni na 200 m (25,0) ter izenačili najboljšo znamko na 100 m (12,2). Stamejčičeva je tekla republiški rekord na ovirah (11,4) in porazila Babovičovo, štate 4 krat 100 m Slovenije (Stamejčič, Lubej, Silan, Sikovec) in Srbije pa sta prav tako postavili republiške rekorde. Usenikova je dosegla svoj življenjski rezultat.

Izidi 80 m ovire — Stamejčič (S) 11,4, Babovič (H) 11,5, Simić (S) 12,0, krogla — Usenik (S) 14,33, Radosavljevič (S) 13,32, Hudobivnik (S) 12,45, 100 m — Sikovec (S) 12,5, Babovič (H) 12,4, Ukič (S) 12,5, višina — Gerš (S) 160, Kovac (S) 151, Agodini (H) 148, 200 m — Sikovec (S) 25,0, Simić (S) 26,1, Rakič (S) 25,2, disk — Celešnik (S) 44,5, Borovec (H) 43,92, Hudobivnik (S) 41,01, 400 m — Rajkov (S) 2:15,5, Silan (S) 2:16,0, Doroval (H) 2:22,2, daljina — Stamejčič (S) 54,8, Petrovič (S) 50,0, Škerjanec (S) 50,0, kopje — Kalušević (S) 44,50, Koska (S) 44,44, 800 m — Sikovec (S) 2:15,5, 100 m — Slovenija 48,7, Srbija 49,7, Hrvatska 51,8. M. B. V.

V MEKAJ VIRSTAH

V boksarskem srečanju srbske lige je Radnički iz Niša premagal novosadsko Vojskovo 11:9. Kakor javljajo iz beogradske nogometne podzveze so uradno najavili odhode iz sedmih klubov naslednjih nogometaših: Beara, Gajić, Zeković, Mrvaljevič, Ilić, Durkinović, Červina, Zvezdanić, Zebec, Milutinović II., Duvandžić (Partizan), Petaković, Račić, Beti, Vasiljevič (Radnički) ter Kraničič (Beograd).

Drugi del polfinalnega mladinskega nogometnega turnirja v Beogradu je Partizan porazil titograjsko Budućnost 4:0 (3:0). Osebo iz Kodača pa zagrebški Dinamo 3:1 (1:0).

Na 2500 m dolgi progi so bile v Kočevju hitrostne motorne dirke za slovensko prvenstvo, na katerih so tekmovali motoristi iz Ljubljane, Kočevja, Tržiča, Kranja, Sežane, Nove Gorice, Novogorice, Trbovelj, Ptuj, Hrest, tergojarij so zmagali — do 50 cm: Benetič (Sežana), do 125 cm in do 250 cm: Pintar (Kranj), do 350 cm: Dolorenzo (Ljubljana), do 500 cm Dolorenzo (Ljubljana), prikolice: Hrašt — Zupan (Tržič).

V Slovenjem Gradcu so bile v nedeljo po daljšem premoru spet

(12,2). Stamejčičeva je tekla republiški rekord na ovirah (11,4) in porazila Babovičovo, štate 4 krat 100 m Slovenije (Stamejčič, Lubej, Silan, Sikovec) in Srbije pa sta prav tako postavili republiške rekorde. Usenikova je dosegla svoj življenjski rezultat.

Izidi 80 m ovire — Stamejčič (S) 11,4, Babovič (H) 11,5, Simić (S) 12,0, krogla — Usenik (S) 14,33, Radosavljevič (S) 13,32, Hudobivnik (S) 12,45, 100 m — Sikovec (S) 12,5, Babovič (H) 12,4, Ukič (S) 12,5, višina — Gerš (S) 160, Kovac (S) 151, Agodini (H) 148, 200 m — Sikovec (S) 25,0, Simić (S) 26,1, Rakič (S) 25,2, disk — Celešnik (S) 44,5, Borovec (H) 43,92, Hudobivnik (S) 41,01, 400 m — Rajkov (S) 2:15,5, Silan (S) 2:16,0, Doroval (H) 2:22,2, daljina — Stamejčič (S) 54,8, Petrovič (S) 50,0, Škerjanec (S) 50,0, kopje — Kalušević (S) 44,50, Koska (S) 44,44, 800 m — Sikovec (S) 2:15,5, 100 m — Slovenija 48,7, Srbija 49,7, Hrvatska 51,8. M. B. V.

plavalne tekme, na katerih je tekmovalo 83 plavalcev in plavalk. VI. ljubljanski MDJ Janka Premra — Volja, Velenja, ravenskega Fužinarja in Slovenjegra. Na tekma so se najbolje izkazali Milenković, Rozman, Vranjkova, Pučko, Vranc, Breznikova, Križanec, Groz, Križanec, Križanec in Ivartnik.

E. V. MOSKA ODBOJKARSKA LIGA V nadaljevanju zvezne odbojkarke lige za moške je Crvena zvezda tesno porazila Partizana 3:2, zagrebška Mladost pa je doma zmagala proti beogradski Jugoslaviji 3:1.

V Novem mestu je Jugoslavija zmagala proti domačemu Partizanu 3:0 (15:13, 15:13). Obe moštvi sta igrali slabo in nastopili v nepopolnih postavah. V tretjem nizu so domačini vodili že 11:3, pa ga vendar izgubili.

Malo gugalcev v Moskvi

Včerajšnje nogometno tekmo med jugoslovanskim nogometnim prvakom Crveno zvezdo in moskovskim Dinamom je gledalo le malo ljudi. Moskovski tisk namreč ni objavil nobenih obvestil o gostovanju zagrebškega Dinama in tekmi sami. Samo časnik »Sport« je na sam dan tekme objavil, da bodo nastopili jugoslovanski nogometaši.

Tour de France

V dopolnitve našega včerajšnjega poročila, objavljamo generalni plasma letošnje kolesarske dirke po Franciji: 1. Charly Gaul (Luk) 116:59:05, 2. Favero (It) 117:02:15, 3. Geminiani (Franc) 117:02:46, 4. Adriaenssens (Belg) 117:06:21, 5. Nencini (It) 117:12:03.

REPUBLIŠKO ŠAHOVSKO PRVENSTVO

Tri kandidatke za prvo mesto

V nadaljevanju ženskega šahovskega prvenstva Slovenije so odigrali dve kolo. Vendar je vprašanje prvakine ostalo še nadalje odprto. Za prvo mesto se potegujejo tri igralke — Struc (Olimpijski Svarcer), Varga (Osteter) in Osteter (LŠK). Za končno razvrstitev sta verjetno odločilni partiji IX. kola Struc — Osteter in Svarcer — Piberl.

Izidi — VII. kola: Ljiljak — Osteter prek, Struc — Piberl 1:0, Puc — Arh prek, Dvoržak — Piberl 1:0, Koren — Korban 1:0, Svarcer — Varga 1:0, VIII. kola: Osteter — Varga 1:0, Korban — Svarcer remi, Piberl — Koren 1:0, Arh — Dvoržak 1:0, Puc — Puc 0:1, Ljiljak — Struc 0:1.

Vod. Struc 6,5, pred Svarcerjevo 6, Osterčev 5,5 (1), Piberlovo 5, itd.

V Mariboru — Šmigovc, v Ljubljani — Vošpernik

Na polfinalnih turnirjih posameznikov za prvenstvo LRS so mariborski skupini zabeležili v II. kolu naslednje izide:

Guzel — prof. Hočvar remi, Stefe — Njegovan remi, Mavrič — Plavčak prek, Sitar — dr. Smiti-

Evropski pokal za Ruse

Sofija, 20. julija. Sinoči so kockarski ASK iz Rige osvojili s ponovno zmago proti domačemu Akademiku pokal evropskih kockarskih šampionov. Rusa so zmagali 84 : 71 (39 : 31). V prvi tekmi v Rigi je ASK zmagal s petimi koši razlike.

ZENSKA ZVEZNA

ODBOJKARSKA LIGA

Zmaga in poraz Branika

Sobotne in nedeljske tekme ženske zvezne odbojkarke lige, niso prinesele bistvenih presenečenj. Branik je gostoval v Beogradu ter dosegel ena zmago in en poraz. V soboto so Mariborčanke podlegle Crveni zvezdi 0 : 3, v drugi tekmi pa so porazile Poštarna 3 : 1. Že v petek je v zagrebškem derbiju Mladost zmagala proti Lokomotivi 3 : 2. Ker so iz prvenstvene lestvice črtali vse izide Olimpije, ki je odstopila od nadaljnje tekmovalja, je tablica naslednja:

Crv. zvezda	12	9	3	32	16	18
Partizan	9	7	2	25	12	14
Branik	10	5	5	21	21	10
Mladost	10	5	5	21	22	10
Lokomotiva	11	5	6	22	25	10
Pošta	10	4	6	19	25	8
Ljubljana	9	1	8	6	25	2

Začetek kvalifikacijskih nogometnih tekem za vstop v II. zvezno ligo

Za uvod - protest

Zastor nad nogometnim odrom se je spet odgrnil in to sredi pasjih dni, ko večina športnikov počiva. Prezgoden start nogometašev so pač trčili nevihtne kvalifikacije, ki naj doletijo najboljšo v II. zvezno ligo. V to borbo sta se najprej pognala (že predvčerajšnjim) Krim in Branik, včeraj pa še naslednja dva slovenska zastopnika Rudar iz Trbovelj in Odred. Tako smo imeli v Ljubljani kar izten spored 7 žogo za točke. Toda žal, včerajšnje dogodke v Šiški so zmanjšali sodnikovi nerazumljivi posegi, ki pač ne morejo ostati nezakazovani. Vodstvo Odreda je v zvezi s tem pristanskim početjem vložilo protest.

ODRED : RUDAR 1:1 (1:0)

SODNIK VARAZDINAC JE IMEL GLAVNO BESEDO

LJUBLJANA, 20. julija. Ni bilo dvoma, da bodo kvalifikacijske tekme vsestransko naporne, toda malko da je racional, da bodo že kar za uvod posegli v neubute dogode sodnikove posegi, ki pač ne morejo ostati nezakazovani. Vodstvo Odreda je v zvezi s tem pristanskim početjem vložilo protest.

KLJUČNO V PRID TRETJEM KANDIDATU...

Za uvod se je ta Varazdinac posluževal »nedolžnih« zapisovanj v svojo beležnico (pri opominjanju igralcev). Vendar, potem ko je kakor strela z jasnega izključil iz igre branika Odreda Medveda in še enega Rudarjevega napadalca, ki sta pri dvoboju ostala iz starta in trčila skupaj. Torej samo to je bil vzrok za izključitve. Naslednji njegov podvig je bil odmerjen kazenski strel proti Odredu. In veste zakaj? Vredno enajstorilec Rudarjev prodor zaustavil s smelnim padcem pod noge, pri čemer je padel po tleh tudi napadalec gostov. In žoga se je po njegovem ukazni znešla na belj točki in Hladnik je usmeril v črno. Kmalu za tem, ko je Odred prevzel pobudo in imel absolutno terensko prednost, je nekdo iz vrst Rudarjev igralcev igral v kazenskem prostoru z roko, toda sodnik je zamahnil z roko, kakor da bi hotel reči, da je vse v redu.

Seveda s tem pa nismo zmanjšali pomena Rudarjevega uspeha, ki se je boril srčno in pošteno, medtem ko je bil iskal krivice spet pri napadatelci. Le-ta je kakor zmeraj rakova rana moštva, v katerem pa je bil za spoznanje boljše od lastnega. Črna Le-ta je dal tudi edini gol za svoje barve. Gledalcev je bilo približno 2500.

Trije goli Najberga — poraz Krima

Sobotna tekma med Branikom in Krimom na Rakovniku, v kateri sta zmagali Mariborčani 5:2 (2:1) ni navdušila kakih 1000 gledalcev.

F. B.

ZAKLJUČEK V VARNI

V zadnjem kolu V. študentske šahovske olimpijade v Varni so bili do predkvalifikacijskih rezultatov najmočnejši Jugoslavijski — Argentina 0,5 : 1,5 (2) — Bogdanović — Panno prek, v boljšem položaju za Bogdanovića — Vuković — Vuković, Cirić — Redolfi 0:1, Lukić — Sema prek, z možnostmi Lukića za zmago.

Bolgarija: Vzhodna Nemčija 3 : 1, Madžarska: CSR 2 : 2, SZ : ZDA 1 : 0,5 (2).

V nadaljevanju prekinjenih partij sta oba Jugoslavana dobila

DRUGA DIRKA JUGOSLOVANSKIH KOLESARJEV ZA DRŽAVNO PRVENSTVO

Valčič zmagal v sprintu treh

Mladinski prvak je Bajlo — Zirovnik in Sebenik v jugoslovanskih reprezentanci

Na progi od Ljubljane do Ajdovšine in nazaj (170 km) je bila včeraj druga dirka za državno cestno kolesarsko prvenstvo, hkrati pa se druga odločilna zvezna mladinska dirka do Postojne in nazaj (100 km). V članski konkurenci je zmagal Nevio Valčič (Pula), med naraščalniki pa član Beograda Zivković pred Simon Bajlom, ki je v skupni oceni po obeh dirkah osvojil naslov mladinskega prvaka Jugoslavije.

Članska dirka je bila učinkovita generalna tekmovalnica in hkrati še prireditev za tradicionalno 14. dirko »Po Jugoslaviji«. Zlasti prvi predvsem pa najboljše med njimi, so se na vso moč trudili, da bi si zagotovili preostali dve prosti mesti v državni reprezentanci za najmočnejšega jugoslovanskega predstavnika. Z zelo napadajočo vožnjo so se v prvem delu dirke zelo izkazali slovenski kolesarji Sebenik, Rak, Omazel, Zirovnik in Hrovat, ki pa so žal kolesarili precej nesmotno, kar se jim je maščevalo na zadnjih kilometrih pred ciljem. Ze pri 30 km (Kalcio so si na primer Sebenik, Rak in Omazel pridobili prednost 30 sekund, ki so jo zadržali čez Katje ride pred Postojno. Šele tedaj sta se Sebenik pridružil Brajan in Hrovat, ki sta ušla pred Kalcio. Vendar je namreč zaprla nadaljnjo pot železniška rampa na Viču. Kljub neznanemu zaostanku vsega samo 150 m — pa skupini ni

nina s Petrovičem na čelu je zaostala do obrata v Ajdovšini (65 kilometrov) za 100 sekund, pred njo pa sta proučevala položaj: Hrovat in Bajlo.

Klanec na Razdrtje pa je seveda dokončno odločil dirko: Nevio Valčič, ki je vse do Ajdovšine preživel hudo krizo, je na njem prehitel vse tekmece in se z Brajanom in Cigerjem, a brez upehanega Sebenika, pognal proti Postojni. Do Vrhniške so si upehniki privozi še nadaljnjih 15 sekund. Ves čas pa jih je v peklenskem tempu (50 km na uro) po razbeljenem asfaltu preganjal skupina, v kateri so bili Petrovič, Valant, Milenković, Josip Bajlo in Dimitrijevič. Slednji je spremljevalce precej zaviral zaradi popolne izčrpanosti. Po naključju pa bi bila ta skupina skoraj ušla pred Kalcio, ki je namreč zaprla nadaljnjo pot železniška rampa na Viču. Kljub neznanemu zaostanku vsega samo 150 m — pa skupini ni

uspejo ujeti prve trojice, ki je viharno pozdravljena vdrzala do cilja pred Narodnim domom. Ondi so strogi sodniki kaznovali z minuto pribitka nekatere tekmovalce, med njimi tudi Levačiča, Zidana in Brajana, ki so jim med pobjo pomagali s plačo nepravilno spremljevalci; zaradi tega je Brajan zdrknal izpod vrha celo na osmo mesto.

Izidi: Valčič (Pula) 4:39,01, Ciger 4:39,01, Petrovič (oba Partizan) 4:39,15, Valant (H) 4:39,15, Milenković (H) 4:39,20, Bajlo (Zadar) 4:39,30, Dimitrijevič (Radnički) 4:39,30, Brajan (Reka) 4:39,30, Sebenik (Kop) 4:39,10, Novak (Zagreb) Remar (Partizan Vidovec), Zirovnik (Rog), Prešnjak (Sloga), Katič (Beograd), Traven (Odred) — vsi 4:33,10 itd.

Po prvi dveh dirkah za državno prvenstvo vodi Nevio Valčič (31 točk) pred Milenkovićem, Valantom, Cigerjem, Bajlom in Sebenikom.

Tretja dirka za zaključno razvrstitev bo 27. septembra v Beogradu.

Po dirki je zmagovalec Valčič izjavil dopisniku našega lista, da prvotno sploh ni nameraval dirkati na tej preizkušnji, ker zaradi zobobola čez več noči ni spal. »Nato me je pred dirko pa se je moral celo zateči po pomoč v bolnišnici. Prav zato se je še bolj razveselil te zmage in posebno dokazal, da uči kakovostno in izahkoto zmaguje na tej standardni progi.«

Po dirki je zvezni kapetan Kosta Todorović izbral v državno reprezentanco »komunističnega« Valčiča, Levačiča, Sebenika in Zirovnika (oba Rog), ki se bodo do dirke »Po Jugoslaviji« pripravili v Kranjski gori pod strokovnim vodstvom zveznega trenerja Dragice Ješica.

Izidi včerajšnje mladinske dirke do Postojne: Zivković 3:01,29, S. Bajlo, Sebelič, Čerle, Ostviki, Kuzman in Sebenik, ki so zmagali v prvi dirki, Jože Čajhen ni tekmoval zaradi vnetja rebrene mrene.

Končni rezultati red za mladinsko državno prvenstvo pa je tak: Sebenik, Kuzman in Sebenik, ki so zmagali v prvi dirki, Jože Čajhen ni tekmoval zaradi vnetja rebrene mrene.

Po tekmovalju so priredile razdeliti vprosliranile med nara-

Letskli miting za brigadirje

Na letališču v Prači pri Novem mestu je bil v pokaustev mladinskih delovnih brigad velik letalski miting, na katerem so nastopili vsi slovenski avtoriki. Spredaj na letališču so se skupaj sodelovalci modelirali, padali, jadralni letali in motorna letala. Posebne pozornosti so bili deležni letalski akrobati.

Elitna regata na Bledu

Najuspešnejši - Rusi in Romunke

ODLIČNA UVRSTITEV ČETVERCA SAVICE

(Nadaljevanje s prve strani)

V scifu Vlačič spet ni mogel premagati Raberjara. V četvercih brez krmarja so Rusi zmagali klub optimističnim izjavam Italijanov. Sciff za ženske je minil v zanimivi borbi — predvsem za drugo mesto, kajti zmage Romunki ni mogla ogroziti nobena veslačica. V dvojках s krmarjem se je zmagovalec včerajšnjega troboja Partizan uspešno upiral ruski posadki in bil porazen le za malenkost. Mladost je zmagala v mladinskih četvercih s krmarjem. Nemci pa so ponovili svoj uspeh v double scullu. Sciff mladincev je potekal v premoči slovenskih zastopnikov Žitnika in Kelha, najpriljavnejši boj pa je nudil nastop osmercev. Vsi čolni so se na 2000 m dolgi progi večkrat menjali v vodstvo in tudi na cilju so bile razlike minimalne.

Prof. Mirko Hrovat

Blejski izidi

CETVEREC S KRMARJEM: Dinamo (Leningrad) 6:32,2, Savica 6:45,0, Mladost 6:22,0, Chemie (Halle) 6:55,0, Speyer 7:00,8.

OSMEREC (MLADINCI): Krka 3:01,5, Izola 3:03,2, Gusar 3:08,2, Mornar 3:08,3.

DOUBLE SCULL: Neptun (Konstanz) 7